آواز تاجیک

Рӯзнома аз соли 1924 чоп мешавад

Номҳои пешинаи рӯзнома «Овози тоҷики камбағал» (соли 1924), «Овози тоҷик» (соли 1924-1931), «Ҳақиқати Ӯзбекистон» (солҳои 1931-1940), «Ӯзбекистони сурх» (солҳои 1950-1964), «Ҳақиқати Ӯзбекистон» (солҳои 1964-1991)

Бани одам аъзои якдигаранд!

Овози тоҷик

16 июли соли 2025 Чоршанбе № 57 (15172)

e-mail: ovozitoj@umail.uz, ovozi@list.ru

Муносибат

ИСЛОҲОТИ ДЕМОКРАТӢ – КАФОЛАТИ ШУКУФОИИ КИШВАР ВА ФАРОВОНҲОЛИИ МАРДУМ

Имрӯз, бо мақсади таъмини манфиатҳои халқамон, ислоҳотҳои муҳими демократӣ амалӣ шуда истодаанд. Тағйироте, ки бо иродаи сиёсии роҳбари давлатамон оғоз ёфтааст, зиндагии мардумро воқеан дигаргун месозад, ҳуқуқи конститутсионии ҳар як шахс кафолат дода шуда, барои зиндагии осоиштаву фаровон шароити зарурӣ фароҳам оварда мешавад.

Ба қарибӣ таҳти раёсати Президенти мо Шавкат Мирзиёев бахшида ба таҳлили натиҷадории ислоҳотҳо, рафти корҳо дар минтақаҳо ва масъалаҳое, ки мардумро нигарон мекунанд, ҷамъомади видеоселекторӣ баргузор гардид. Бешубҳа, метавон гуфт, ки ин ҷаласа ислоҳотҳои фарогиру босуръате, ки дар солҳои охир амалӣ мегарданд, ба таври ҷиддӣ «аз санҷиш гузаронд».

Пеш аз ҳама, масъалаҳо ва монеаҳо дар роҳи амалан эҳсос кардани шиори нек ва инсонпарваронаи «Барои қадри инсон» аз ҷониби мардум рӯшан баён шуданд. Хусусан, масъалаи гӯш додан ба дарди шаҳрвандон ва на танҳо бо шунидан маҳдуд намуда, балки бо пешниҳоди роҳҳои ҳалли мушкилот, сабук кардани мушкилоти онҳо ғояи асосии ин ҷамъомад буд.

Инро метавон аз он дарк намуд, ки масъалаҳое, ки солҳо дар самтҳои роҳ, ободонӣ, сохтмон, таъминоти гармӣ ва энергия, соҳаҳои маориф ва тандурустӣ ва низоми иҷро ҷамъ шуда буданд, як ба як баррасӣ шуда, вазифаҳои мушаххаси ҳалли онҳо муайян карда шуданд.

Таъмини адолати судӣ — масъулияти бузург

Дар ҷамъомад қайд карда шуд, ки шумораи мурочиатҳои вобаста ба иҷро нашудани қарорҳои судӣ хеле зиёд аст ва зери тозиёнаи танқид гирифта шуд, ки танҳо дар соли гузашта аз ҳар панҷ қарори судие, ки ба Бюрои иҷрои маҷбурӣ (БИМ) фиристода шудааст, яктоаш иҷро нашудааст.

Ҳол он ки моддаи 55-уми Конститутсияи навтаҳрири кишвари мо кафолати муҳими ҳуқуқи ҳар шахсро барои ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои худ тавассути суд медиҳад ва ҳуқуқи шикоят бурдан ба суд аз болои қарорҳо, амалҳо ё беамалии мақомоти давлатӣ ва дигар ташкилотҳо, инчунин шахсони мансабдор бояд барои тамоми низом ва шаҳрвандон амал намояд.

Дар асоси ҳамин, солҳои охир, махсусан дар самти суд ва ҳуқуқ, аз ҷумла дар самти таъмини адолати судӣ, корҳои зиёде анҷом дода шуда, пеш аз ҳама, заминаҳои ҳуқуқӣ таҳким ёфтанд. Аз ҷумла, бо Фармони Президент аз 21 феврали соли 2017 «Дар бораи чорабиниҳо оид ба такмили куллии сохтор ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти низоми судии Ҷумҳурии Ӯзбекистон», бо мақсади таъмини ягонагии амалиёти судӣ Суди олӣ ва Суди олии хоҷагидорӣ дар соҳаи коргузории судии шаҳрвандӣ, ҷиноӣ, маъмурӣ ва иқтисодӣ ба мақомоти олии ҳокимияти судӣ Суди олии Ҷумҳурии Ӯзбекистон муттаҳид карда шуданд.

1 июни соли 2017 бори аввал дар кишварамон 207 суди маъмурӣ таъсис дода шуд, ки татбиқи кафолатҳои конститутсионии ҳуқуқи шаҳрвандон ва субъектҳои соҳибкориро барои шикоят бурдан ба суд аз болои амалҳои ғайриқонунии мақомоти давлатӣ ва шахсони мансабдор таъмин менамояд.

Ҳамзамон, бо мақсади ҳимояи кафолатноки манфиатҳои қонунии субъектҳои соҳибкорӣ, дар сатҳи байниноҳиявӣ ва ноҳия (шаҳр) ҳамагӣ 85 суди иқтисодӣ ба фаъолият оғоз намуданд.

Дар баробари ин, бо мутаҳидшавии Суди олӣ ва Суди олии хоҷагидорӣ, фаъолияти Суди олӣ боз ҳам такмил ёфт. Дар навбати худ, судҳои хоҷагидории минтақавӣ ба сифати судҳои иқтисодӣ аз нав ташкил карда шуданд ва ба 71 суди иқтисодии байниноҳиявӣ ва ноҳия (шаҳр) ваколати баррасии парвандаҳо ҳамчун марҳилаи якуми судӣ дода шуд.

Соли 2018 Кодекси мурофиавии маъмурӣ қабул гардид. Ин санад заминаҳои фундаменталии такмили минбаъдаи адлияи маъмуриро таҳким бахшида, дар рақамҳои зерин ҳам инъикос ёфтааст: дар солҳои 2017 — 2024 қариб 120 ҳазор ариза ва шикоятҳо аз ҷониби судҳои маъмурӣ баррасӣ гардида, тақрибан 60 фоизи онҳо қонеъ карда шудаанд.

Сазовори эътибор аст, ки ислоҳот оид ба таҳкими асосҳои ҳуқуқии ин соҳа қатъ нашудаанд. Инро метавон дар қарори Президент аз 30 январи соли ҷорӣ «Дар бораи чорабиниҳои иловагӣ оид ба ҷорӣ намудани механизмҳои муосири ҳимояи ҳуқуқҳои шаҳрвандон ва субъектҳои соҳибкорӣ тавассути суд» низ мушоҳида кард.

Зеро, мувофиқи ин ҳуҷҷат, ба хотири баланд бардоштани нақши судҳои маъмурӣ дар ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон ва субъектҳои соҳибкорӣ тавассути истифодаи таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ ва ҷорӣ намудани институту тартиботи санҷидашуда дар фаъолияти судҳои маъмурӣ, инчунин тақвияти ҳифзи ҳуқуқу манфиатҳои қонунии шаҳрвандон ва соҳибкороне, ки ба санадҳои мақомоти давлатӣ такя кардаанд, вазифаҳои муҳим муайян карда шуданд.

Маълум мешавад, ки бо вуҷуди чунин заминаҳои ҳуқуқии фароҳам овардашуда, то ҳол масъалаҳое вуҷуд доранд, ки мунтазири ҳалли ниҳоӣ ҳастанд ва бо пешниҳод гардидани онҳо аз ҷониби роҳбари давлат, зарурати ҷиддитар кор бурдан дар масъалаи иҷро хеле равшан нишон дода мешавад.

Қадри инсон — олитарин арзиш

Мақсади мо розӣ кардани халқ аст ва дар ин роҳ, яке аз масъалаҳои муҳим ва васеъ паҳншуда, бешубҳа, дастрас будани нархи мол ва хидматҳо барои мардум мебошад. Хусусан, дар масъалаи маводи озуқаворӣ ин масъала боз ҳам равшантар ва муҳимтар мегардад.

Дар ҷаласа, ин масъала низ аз эътибор дур намонд. Таъкид гардид, ки бо мақсади пешгирии болоравии якбораи нархи гӯшти чорво, шир, гӯшт ва тухми парранда ва баромадани корхонаҳо аз услуби кори «хуфиёна», тартиби баргардондани нисфи андози арзиши иловашуда (ААИ) ҳамчун кэшбэк тасдиқ карда шудааст.

Яъне, барои таъмини устувории нархҳо, зарур аст, ки масъулон кэшбэкро ҳатто як рӯз ҳам таъхир накунанд, ки ин, дар навбати худ, пешгирии як мушкили бузургро таъмин мекунад.

Умуман, он ки дар масъалаҳои оммавӣ ба мисли газ, барқ ва ғайра мушкилоти мушаххас нишон дода шуда, вазифаҳои ҳалли онҳо муайян гардиданд, далели он аст, ки ин ҷамъомад барои халқи мо то чӣ андоза муҳим аст.

Пӯшида нест, ки Ӯзбекистони Нав дар татбиқи муваффақонаи ислоҳотҳои бузурги худ, пеш аз ҳама, ба мардуми созанда ва иқтидори бемисли онҳо такя мекунад ва мо бори дигар ба ин эътимод пайдо кардем.

Зеро, дар ҷамъомад низоми кор бо мурочиатҳо махсус баррасӣ гардид. Дар ин самт, камбудиҳо аз дидгоҳи танқидӣ таҳлил шуда, зарурати идомаи корҳо дар шаклу усулҳои нав таъкид гардид. Аз ҷумла, таъкид шуд, ки Қабулхонаҳои халқӣ ба ҷойи шунидани дарди мардум ва ҳал кардани масъалаҳо, ба як «диспетчер»-е табдил ёфтаанд, ки танҳо мурочиатҳоро ба ташкилотҳои давлатӣ тақсим мекунанд.

Дар натиҷа, соли гузашта 55 фоизи мурочиатҳое, ки ба Қабулхонаи виртуалӣ ва Қабулхонаҳои халқӣ ирсол шудаанд, ҳалли мусбат наёфтаанд, ки мавриди танқид қарор гирифт.

Дар чунин ҳолат, ба таври табиӣ, дар дили мурочиаткунандагон беэътимодӣ ва ноумедӣ пайдо мешавад. Дар натиҷа, онҳо мушкили худро ба атрофиён ва тавассути шабакаҳои иҷтимоӣ ба дигар ҳамватанон мегӯянд, ки ин метавонад ба кам шудани эътимод ба ислоҳотҳо ва натиҷаҳои амалии онҳо оварда расонад.

(Давомаш дар саҳ.2).

Фармони Президенти Ҷумҳурии Ӯзбекистон

ДАР БОРАИ ТАДБИРҲОИ ИЛОВАГӢ ОИД БА ДАСТГИРИИ МИНБАЪДАИ ТАШАББУСҲОИ УМЕДБАХШ ДАР АМАЛӢ НАМУДАНИ ИСЛОҲОТ

Бо мақсади ҷорӣ намудани механизмҳои самараноки иштироки васеи аҳолӣ дар таъмини рушди иқтисодӣ ва иҷтимоии кишвар, инчунин тарғиб ва баланд бардоштани фаъолиятҳои инноватсионии онҳо дар соҳаҳои гуногун, **қарор мекунам:**

I. Мақсадҳо

1. Инҳо оид ба ҳавасмандгардонии ташаббусҳои умедбахши аҳолӣ мақсадҳои асосии тадбирҳо муайян карда шаванд:

а) дастгирии иштироки **васеи ҷомеа** ва намояндагони **қишрҳои гуногуни** ҷамъият, хусусан **мутахассисони варзида, ҷавонон, соҳибкорон, шаҳрвандони фаъол** ва **ҳамватанон** (минбаъд — қишри васеи аҳолӣ) дар амалигардонии ислоҳоти **самаранок ва мардумӣ**;

б) баланд бардоштани **рақобатпазирии** кишвар, интегратсияи технологияҳои нав ва **дастовардҳои илмӣ**;

в) ба мақсади дастгирии ташаббусҳои умедбахш фароҳам овардани майдони муколамаи кушод барои қишри васеи аҳолӣ;

г) ҷорӣ намудани **механизмҳои самараноки интихоб ва чудо кардани** ғояҳои муосир, навоварона ва ташаббусҳои умедбахш.

II. Баргузор намудани Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда»

2. Аз соли 2025 **ҳамасола** амалиёти **баргузор намудани Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда»** (минбаъд — Форум) ҷорӣ карда шавад.

3. Муайян карда шавад, ки:

а) Форум ба дастгирии ташаббусҳои умедбахши қишри васеи аҳолӣ дар ҷараёни расидан ба нишондиҳандаҳои мақсадноки Стратегияи «Ӯзбекистон – 2030», инчунин ба **ҳавасмандгардонӣ** ва васеъ **пеш бурдани** фаъолияти онҳо равона шудааст;

б) самтҳои афзалиятноки баргузории Форум **ҳар сол** аз ҷониби **Кумитаи ташкилӣ** ва баргузории Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда» (минбаъд — Кумитаи ташкилии форум) муайян карда мешаванд;

в) омодагии умумӣ ба Форум ва баргузории он аз ҷониби **Кумитаи ташкилӣ**, арзёбии ташаббусҳои умедбахш бошад, аз ҷониби **Шӯрои менторон** амалӣ карда мешавад;

г) Агентии ислоҳоти стратегӣ масъули ҷамъоварии ташаббусҳои умедбахш, ки ба Форум ворид мешаванд, ташаккули рӯйхати ягонаи онҳо, **ҷойгир намудан ва мунтазам нав кардани онҳо дар платформаи махсуси крауд**, инчунин **ҳамоҳангсозии татбиқи** ташаббусҳои аз ҷониби вазорату идораҳои масъул бар асоси натиҷаҳои Форум писандида мебошад.

д) хароҷоти вобаста ба баргузории Форум дар соли 2025 аз ҳисоби маблағҳои **Фонди дастгирии Агентии ислоҳоти стратегӣ** пӯшонида мешавад ва аз соли 2026 ин хароҷот дар **параметрҳои Буҷаи давлатӣ** пешбинӣ мегардад;

е) таъмини ҷойи баргузории Форум бо **воситаҳои зарурӣ** (баннер, видеоролик, экран, алоқа ва дигар воситаҳо) аз ҷониби **Ҷамъияти давлатии унитарии «Интерфорум»** амалӣ карда мешавад;

ж) **фонди эндаумент** (эътимоднок) Форум ҳамчун фонд, ки бар асоси маблағҳои ихтиёрӣ ташкил карда мешавад, таъсис дода мешавад;

з) ба тиҷоратӣ гардонидан ва маблағгузории ташаббусҳои умедбахше, ки дар Форум маъқул дониста шудаанд, **БСТ «Бонки рушди бизнес»** ва дигар **бонкҳои тиҷоратӣ**, инчунин Фонди маблағгузории илм ва дастгирии инноватсияҳо масъул ба ҳисоб мераванд.

III. Чорабиниҳои ташкилӣ

Инҳо муайян карда шаванд:

а) **ҳайати Кумитаи ташкилии омодагӣ ва баргузории Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда»** мувофиқи замимаи 1;

б) **ҳайати Шӯрои менторон (мушовирон)-и Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда»** мувофиқи замимаи 2;

в) **Низоми тартиби баргузории Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда»** мувофиқи замимаи 3;

г) Нақшаи чорабиниҳои ташкилӣ оид ба баргузории Форуми ташаббусҳои умедбахши «Барои оянда» дар соли 2025 мувофиқи замимаи 4 тасдиқ карда шавад.

Муайян карда шавад, ки:

а) дар ҷараёни омодагӣ ба Форум, ташаббусҳои умедбахши воридшуда дар шакли рӯйхати **топ-50** ва **топ-10** интихоб карда мешаванд;

б) ташаббуси муҳимтарини ояндадори аз ҷониби Шӯрои менторон **10 топ** эътирофшуда дар ҷамъомади умумии Форум, ки **бо иштироки Президенти Ҷумҳурии Ӯзбекистон** баргузор мегардад, муҳокима карда мешаванд;

в) дар асоси натиҷаҳои баргузории **ҷамъомади** умумии Форум, **нақшаи чорабиниҳо** ҷиҳати амалигардонии ташаббусҳои писандида таҳия карда мешавад;

г) барои татбиқи ташаббусҳое, ки ба нақшаи чорабиниҳо дохил карда шудаанд, ҷудо намудани **кредит ва грантҳо**, инчунин татбиқи имтиёзҳои **андозӣ, гумрукӣ** ва дигар тадбирҳои ҳавасмандгардонӣ мумкин аст;

д) дигар ташаббусҳои дар доираи Форум воридшуда бо мақсади таҳия намудани **барномаҳои давлатӣ** ва чорабиниҳои **рушди соҳа, ҷабҳа** ё **минтақаҳои** дахлдор ба Девони Вазирон пешниҳод карда мешаванд ва аз ҷониби Ҳукумат чорабиниҳои зарурӣ барои татбиқи онҳо амалӣ карда мешаванд.

6. Агентии ислоҳоти стратегӣ (**Б. Раҳматов**) ва Вазорати технологияҳои рақамӣ (**Ш. Шерматов**) дар ҳамкорӣ бо Вазорати иқтисод ва молия (**И. Норқулов**), БСТ «Бонки рушди бизнес» (**С. Аннакличев**) ва Корхонаи давлатии унитарии «Интерфорум» **(Б. Зуфаров) вазифадор карда шаванд, ки дар муддати ду моҳ платформаи краудро** таъсис дода, ба кор дароранд, ки имконият медиҳад шахсони хоҳишманд барои иштирок дар Форум ба таври кушоди онлайн сабти ном шаванд, анкета пур кунанд, профили ташаббуси умедбахш, рӯзнома, барнома, шартҳои иштирок ва дигар маълумотҳоро дастрас намоянд.

(Давомаш дар саҳ.2).

ДАР ВАШИНГТОН ДУРНАМОИ БАРНОМАИ «РОҲБАРОНИ ТИҶОРАТИ ЎЗБЕКИСТОН» БАРРАСӢ ШУД

Дипломатҳои Сафорати Ӯзбекистон дар Вашингтон дар «мизи мудаввар»-и «Роҳбарони тиҷорати Ӯзбекистон», ки яке аз марказҳои пешбари ИМА дар соҳаи маорифи байналмилалӣ — «Шӯроҳои амрикой» ташкил кардааст, иштирок намуданд.

Дар ин чорабинӣ кормандони Департаменти давлатӣ, намояндагони соҳаҳои тиҷорат, коршиносону доираҳои илмии ИМА ширкат варзиданд.

Барномаи «Роҳбарони тиҷорати Ӯзбекистон» як барномаи пурра маблағгузоришавандаи табодули таҷриба барои соҳибкорони ӯзбек буда, аз ҷониби «Шӯроҳои амрикой» бо дастгирии Департаменти давлатии ИМА ва Сафорати ИМА дар Ӯзбекистон амалӣ мегардад.

Дар кори «мизи мудаввар» 14 нафар ғолибони озмуни соли 2025, ки дар доираи барномаи «Роҳбарони тиҷорати Ӯзбекистон» интихоб шудаанд, иштирок доштанд.

Дар чорабинӣ бо маърӯзаҳо президенти «Шӯ-роҳои амрикой» Лиза Чоут, муовини ёвари котиби давлатии ИМА оид ба масъалаҳои маориф ва фарҳанг Ребекка Пассини, сафири Ӯзбекистон Фурқат Сидиқов, директори Маркази миллии рушди заҳираҳо Ҷо Капп, директори иҷроияи Палатаи тиҷорати Амрикою Ӯзбекистон Елена Сон ва директори Корпоратсияи байналмилалии рушди молиявӣ Тара Блейк баромад карданд.

Дар доираи «мизи мудаввар» ду бахш баргузор гардид. Дар бахши аввал марҳилаҳои рушди муносибатҳои иқтисодии байни Ӯзбекистон ва ИМА, татбиқи барномаҳои табодули соҳибкорӣ ва ташаббусҳое, ки ба афзоиши савдои мутақобила асос ёфтаанд, баррасӣ шуданд. Бахши дуюм ба муҳокимаи пешниҳодҳо ва ташаббусҳои иштирокчиён ҷиҳати таҳкими ҳамкориҳои иқтисодӣ бахшида шуда буд.

Президенти «Шӯроҳои амрикой» Лиза Чоут таъкид намуд, ки дар чанд соли охир бо ташаббуси Президенти Ӯзбекистон дар кишвар имкониятҳои васеъ ва шароити мусоид барои рушди соҳибкорӣ ва тиҷорат фароҳам оварда шудаанд.

«Мо хеле мутаассир шудем, ки дар Ӯзбекистон зиёда аз ду ҳазор соҳибкори боистеъдод ва пешсаф мавҷуданд, ки ба забони англисӣ ҳарф мезананд ва аллакай тиҷорати худро роҳандозӣ кардаанд. Мехоҳам таъкид намоям, ки ҳамаи ин натиҷаи заҳмати Президенти кишвари шумост», — изҳор намуд ӯ.

Қайд гардид, ки шароити анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ — ба туфайли имтиёзҳои андозиву гумрукӣ, афзоиши маблағгузорӣ ва сармоягузорӣ, ҳифзи ҳуқуқи соҳибкорон, бунёди инфрасохтори нав ва рақамисозии хидматрасониҳои давлатӣ ба таври назаррас беҳтар шудааст.

Муовини ёвари котиби давлатии ИМА оид ба масъалаҳои маориф ва фарҳанг Ребекка Пассини зикр намуд, ки маориф яке аз соҳаҳои муҳимтарини ҳамкории байни ду кишвар ба ҳисоб меравад ва Департаменти давлатии ИМА минбаъд низ ба таври махсус ба рушди ҳамкорӣ дар ин самт таваҷҷуҳ хоҳад дод.

Имсол барнома дар се шаҳри ИМА — Чикаго, Кливленд ва Питтсбург — амалӣ мегардад ва ҳадафи он баланд бардоштани малакаҳо ва донишҳои муосири соҳибкорони ӯзбек, тарғиби тафаккури инноватсионӣ, тақвияти робитаҳои байналмилалӣ ва таҳкими ҳамкориҳои иқтисодии ИМА ва Ӯзбекистон мебошад.

Ба гуфтаи президенти «Шӯроҳои амрикой», Департаменти давлатии ИМА ба дурнамои ин барнома эътимоди комил дорад ва зарурати маблағгузории онро муфид арзёбӣ кардааст.

«Ин натиҷаи барномаҳои таълимӣ ва ҳамкориҳои дуҷониба аст, ки аллакай самари худро медиҳад», — изҳор дошт роҳбари марказ.

АИ «Дунё»,

ш. ВАШИНГТОН

Нақлиёти ҷамъиятӣ

Бо мақсади беҳтар намудани хидмати нақлиёти мусофиркашонӣ ба аҳолӣ корхонаи мусофиркашонии вилоят «Progress mega trans» моҳи майи соли ҷорӣ аз Чин 2 автобуси «Зонг тонг» оварда буд. Ин корхона боз 24 автобуси нав оварад.

АВТОБУСҲОИ НАВ ДАР ШАҲРИ БУХОРО

Ҳамин тариқа ҷамъияти масъулияташ маҳдуди «Miramax Tourist Trans» як автобуси истеҳсоли ширкати «Kinglang»-ро низ дастраси мусофирони бухороӣ намуд. Пешбинӣ шудааст, ки боз 19 автобуси ин ширкат бахри хидмати мусофирони шаҳри бостонӣ харид карда шавад. Гуфтан ҷоиз аст, ки ин автобусҳо дорои 30 ҷойи мусофирон буда, он бо камераҳои назоратӣ, низоми гарму хунуккунӣ, тачҳизоти муайянкунии шумораи мусофирон ва ғайра муҷаҳҳаз гардонда шудааст.

Дар тадбире, ки ба муносибати ба кор оғоз намудани автобусҳои нав баргузор гардид, ҳокими вилоят Ботир Зарифов, намояндагони созмонҳои давлатию ҷамоатӣ, фаъолони ҳудуд, собиқадорони меҳнат, мутахассисони соҳа иштирок карданд.

То охири сол ба 48-то расондани миқдори ин автобусҳо дар назар дошта шудааст.

А. АВЕЗОВ,
хабарнигори «Овози тоҷик» дар вилояти Бухоро.

Фармони Президенти Ҷумҳурии Ӯзбекистон

ДАР БОРАИ ТАДБИРҲОИ ИЛОВАГӢ ОИД БА ДАСТГИРИИ МИНБАЪДАИ ТАШАББУСҲОИ УМЕДБАХШ ДАР АМАЛӢ НАМУДАНИ ИСЛОҲОТ

(Аввалаш дар саҳ.1).

7. Кумитаи ташкилии форум (**Б. Раҳматов**):

а) самтҳои афзалиятноки баргузории Форумро дар соли 2025 муайян намояд;

б) **дар муддати ду моҳ** таклифро оид ба **сана ва макони дақиқи** баргузории Форум дар соли 2025 пешниҳод кунад;

в) **ичрои** босифат ва саривақтии **нақшаи чорабиниҳои ташкилии** баргузории Форум, инчунин **ҳамоҳангсозии** фаъолияти **ичрочиёнро** таъмин намояд.

8. Ширкати миллии телевизион ва радиои Ӯзбекистон ва Агентии миллии иттилоотии Ӯзбекистон чорабиниҳои омодагӣ ва баргузории Форумро дар воситаҳои ахбори омма, аз ҷумла интернет ва шабакаҳои иҷтимоӣ **васеъ инъикос** намоянд.

IV. **Ташкил, таъмин ва назорати иҷрои Фармон**

9. Ба зиммаи директори Агентии ислоҳоти стратегӣ Б.Б. Раҳматов барои ташкили самарабахши иҷрои Фармони мазкур ҷавобгарии шахсӣ гузошта шавад.

10. Музокира ва баррасии рафти иҷрои Фармон, ҳамоҳангсозӣ ва назорати фаъолияти ташкилотҳои масъул ба зиммаи Сарвазири Ҷумҳурии Ӯзбекистон А.Н. Арипов ва ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Ӯзбекистон Б.М. Мавлонов вогузор карда шавад.

Президенти Ҷумҳурии Ӯзбекистон Ш. МИРЗИЁЕВ

Шаҳри ТОШКАНД,
14 июли соли 2025.

Сокини маҳаллаи «Янги ҳаёт»-и ноҳияи Қизириқи вилояти Сурхондарё Ҷамшед Чориев муддате дар хориҷ меҳнат карда, баъди чанд сол ба Ватан баргашту фаъолияти соҳибкории худро оғоз намуд. Нахуст чорво парвариш кард. Баъдан, бо тавсияи ёрдамчии ҳоким дар маҳалла, кредити имтиёзнок гирифта, гармхона сохт. Ҳоло аз ин гармхона даромади хуб ба даст меорад.

– Ғайр аз ин, анорзор ташкил намуда, корҳои деҳқониро низ густариш додем, – мегӯяд Ҷамшед. – Вақте инсон мувофиқи заҳмати худ даромад ба даст меорад ва эҳсос мекунад, ки ӯро дастгирӣ мекунанд, аз ҷониби давлат барои фаъолияташ имкониятҳои васеъ фароҳам менамоянд, бо завқу неруи дучанд ҳаракат мекунад. Муҳимтар аз ҳама, аз Ватан дур набудан, дар канори аҳли хонадон ва пайвандон умр ба сар бурдан бахти бузург аст.

Дар сурат: Ҷ.Чориев.
Аксбардор Ҷонибек ҚЎЗИМУРОДОВ. (ЎзА).

АЗ ФАҚР БА СЎИ ФАРОВОНӢ

Дар вилоят ҷиҳати рушду ривоҷи соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ корҳои азим анҷом дода мешаванд. Аз ҷумла, дар чаҳор моҳи охири соли равон дар тамоми соҳаҳо суръати афзоиш таъмин гардидааст. Яке аз ҳадафҳои муҳим ин самткоҳиши сатҳи камбизоатӣ мебошад.

Тавре ки масъули дафтари матбуоти ҳокимияти вилояти Фарғона Маъсудҷон Сулаймонов ба мухбири «Овози тоҷик» иттилоъ дод, дар вилоят сатҳи камбизоатӣ аз 8,6 дарсад иборат буда, теъдоди умумии чунин оилаҳо 77 ҳазору 716-ро ташкил мекунад. Бар асоси татбиқи барномаи «Аз камбизоатӣ ба сӯи фаровонӣ» пешбинӣ шудааст, ки ин рақам то охири соли 2025 то 4,8 фоиз коҳиш дода шавад.

Дар давоми моҳҳои январ-апрели соли равон барои аз камбизоатӣ баровардани 9 ҳазору 156 оила ба миқдори 22 ҳазору 500 хизмат расонида шуд. Дар натиҷа ин шумор аз феҳрасти камбизоатӣ хориҷ гардиданд.

Барои он ки хонаводаҳои зиёд аз фақр раҳоӣ ёбанд, омили муҳим ба кор таъмин кардани аъзои он мебошад. Метавон қайд намуд, ки 7 ҳазору 300 нафар аъзои чунин оилаҳо аз роҳи ба кори доимӣ таъмин шудан ва 2 ҳазору 700 нафари дигар аз роҳи гирифтани қарзҳои имтиёзнок аз фақр наҷот ёфтаанд.

– Дар ин росто 11 ҳазору 700 кас ба соҳибкорӣ ҷалб карда шуданд, 730 кас касбҳои гуногун омӯхтанд, то ки худро машғули касбу коре кунанд. Бояд тазаккур диҳам, ки ҳатто 1 фоизи коҳиши камбизоатӣ ба теъдоди зиёди одамонамон марбут аст. Яъне то аввали моҳи майи соли равон теъдоди оилаҳои камбизоат 68 ҳазору 560-торо ташкил дод ва ба 7,6 фоиз фаромад, – мегӯяд Сулаймонов.

– Маълум аст, ки бо шуғл таъмин намудани бекорон роҳи бехтарини таъмини фаровонии мардум низ мебошад. Дар соли равон иҷрои кадом нақшаҳо барномарезӣ шудаанд?

Ҷавоби мухтасари ин суол чунин аст: дар соли 2025 бояд дастикам 409 ҳазор кас ба кор таъмин карда шаванд. Ин кор маоҳила-бар марҳила анҷом дода мешавад. Аз ҷумла, пешбинӣ шуда буд, ки дар чаҳор моҳи соли равон 155 ҳазору 176 нафар ба кор таъмин карда шаванд. Ин нақша барзиёд иҷро шуд. Агар ба маълумоти платформаи «yangiish.mehnat.uz» такя кунем, ин рақам дар маҷмӯъ 196 ҳазору 860 нафар ё 17 фоизро ташкил медиҳад, – иброз дошт М.Сулаймонов.

Дар вилояти Фарғона барои таъмини аҳолӣ бо шуғл, кумак барои фароҳам овардани ҷойҳои нави кор, пуштбонии молиявӣ аз лоиҳаҳои стартапҳо аз тарафи бонкҳои тиҷоратӣ ва манбаъҳои дигари молиявӣ 30 триллион сӯм ихтисос дода шудааст. Танҳо дар моҳҳои январ-апрел миқдори қарзҳои ҷудошуда барои 122 ҳазору 255 субъект аз 7 триллиону 313 миллиард сӯм иборат мебошад.

– Дар вилоят аз таҷрибаи ширкати «Сайхунобод» чӣ тавр истифода сурат мегирад?

– Бар ин асос дар соли 2025 нақшаи татбиқи 42,5 ҳазор лоиҳаи хурд ва, хосатан дар моҳҳои январ-апрел амалӣ намудани 13 ҳазору 973 лоиҳа пешбинӣ шудааст. То ин давраи соли равон 15 ҳазору 203 лоиҳаи хурд амалӣ гардида, 31 ҳазору 283 нафар бо ҷойи кор таъмин гардиданд.

– Дар робита бо вазъияте, ки ба азхуд намудани сармояҳои хориҷӣ марбутанд, таваққуф мекардед.

– Дар семоҳаи аввали соли ҷорӣ дар вилоят мебоист 442 миллион доллар сармояи хориҷӣ азхуд карда шавад. Воқеъияти ҳол ин аст, ки нақшаи зерин 502 миллион доллар ё 104 фоиз иҷро шуд. Интизор меравад, ки то охири семоҳаи дуюм ба вилоят 1,6 миллиард доллар сармояи хориҷӣ ворид шавад, ки 400 миллион доллари он танҳо барои моҳи апрел барномарезӣ шуда буд. Илова бар ин, дар доираи барномаҳои сармоягузории маҳаллӣ дар вилояти мо 236 лоиҳа ба роҳ монда шуда, зиёда аз 3,7 ҳазор ҷойҳои нави корӣ таъсис ёфтанд ва ба вазъият хеле беҳбудӣ бахшид. Соли ҷорӣ аз ин миқдор 1,5 миллиард доллар ба содирот нигаронида шудаанд – 551 миллион доллар дар соҳаи кишоварзӣ ва 950 миллион доллар дара саноат содир карда мешавад.

– Дар робита бо ҷуғрофиёи маҳсулоти содиротӣ маълумот медодед.

– Мо ба 41 мамлакати ҷаҳон маҳсулот содир мекунем. Аммо домани он сол аз сол фарохтар мегардад. Ба шумори мамолики ҳамкорони мо боз ҳафт мамлакат илова шуд: Руминия, Алҷазоир, Юнон, Словакия, Швейтсария, Сингапур ва Молдив.

Дар асоси низоми нави муқаррарнамудаи Саввари давлатамон дар ҳар як ноҳия (шаҳр) нақшаи чорабиниҳо оид ба баланд бардоштани даромади аҳолӣ аз ҳисоби истифодаи самараноки замини наздиҳавлӣ ва иҷоравӣ таҳия карда шудааст ва аз ин вилояти Фарғона низ орӣ нест. Майдони умумии 36 ҳазору 180 гектар ба 646 ҳазору 792 нафар тақсим карда шуд ва ин заминҳо 100 дарсад бо кишти зироат фаро гирифта шуданд. Аз ҷумла, дар 19,8 ҳазор гектар сабзавот, дар 11,7 ҳазор гектар картошка, дар 210 гектар зироатҳои полизӣ, дар 700 гектар зироатҳои лубиёгӣ ва дар 3,8 ҳазор гектар дигар зироатҳо кишту павариш меёбанд.

– Акнун бармегардем ба масъалаи барномаи «Аз камбизоатӣ–ба сӯи фаровонӣ» ва мехостам онро андак васеътар тавзеҳ диҳед.

– Ҳоло дар самти бехтар намудани инфрасохтори 99 маҳаллаи душворгузор андак маълумот ироа мекунам. Дар чаҳорчӯби барномаи «Аз камбизоатӣ–ба сӯи фаровонӣ» беҳбуди обёрӣ намудани корҳо дар 88 объект таҳти назорат қарор гирифтаанд, ки барои он 117,5 миллиард сӯм ихтисос дода шудааст. Дар 83 объект корҳо шурӯъ шудаанд ва чанде муқаддам дар 8 объект корҳо ба анҷом расонида шуданд. Ҳамзамон, дар доираи ин барнома барои беҳбуди таъминоти барқи 96 маҳалла, ки 127,5 миллиард сӯм маблағ тақозо мегардад, корҳо идома доранд. Мешавад тазаккур дод, ки 31 маҳалла бо трансформатор таъмин ва 135 километр хати шабакаи барқ кашида шуд. 5 ҳазору 127 пойгоҳи барқ ва 24,7 километр хати барқ ва 20 адад маҳалли нави трансформатор сохта шуд.

Гуфта шуд, ки дар соли 2024 аз ҷониби корхонаҳои саноатӣ 48,1 триллион сӯмина маҳсулот истеҳсол шуда, ба ҳар сари аҳолӣ 11,7 миллион сӯм рост омад, ки маҳсулоти истеҳсол кардашуда, соли 2017 9,7 триллион сӯм буд ва ба ҳар сари аҳолӣ 2,7 миллион сӯм рост меомад.

– Дар муқоиса бо соли 2017 соҳаи хизматрасонӣ чӣ гуна бартариҳоро соҳиб шудааст?

– Дарвоқеъ, соли 2017 10 ҳазору 601 субъектҳои хизматрасонӣ фаъолият менамуданд, аммо имрӯз ин шумора ба 37 ҳазору 802 расидааст. Дар натиҷа зиёда аз 600 ҳазор нафар бошандагони шаҳру ноҳияҳои вилоят ба кор таъмин шудаанд. Ҳаҷми хизматрасонӣ дар соли 2024 55,2 триллион сӯм, ҳаҷми хизматрасонӣ ба ҳар сари аҳолӣ 13,5 миллион сӯмро ташкил дод.

Маълум мешавад, ки бар асоси таваҷҷуҳи хоса ва дастгирӣ аз рушди соҳибкорӣ шумораи соҳибкорон дар вилоят ба 58,6 ҳазор нафар (дар соли 2017 он 18,2 ҳазор нафарро ташкил медод) расидааст. Танҳо то ин муддати соли равон ҳудудан чоруним ҳазор субъектҳои соҳибкорӣ ташкил шуда, то охири сол он ба 10 ҳазор адад хоҳад расид.

Ногуфта намонад, ки дар бахши кишоварзӣ аз ҳисоби роҳандозии 1,9 ҳазор лоиҳаи сармоягузорӣ ба маблағи 5,9 триллион сӯм бештар аз 42,3 ҳазор ҷойҳои нави корӣ таъсис дода шудаанд. Дар соҳтмони манзил – солҳои 2017-2024 ё дар 8 соли охир 882 бинои бисёрошёнаи дорои 28 ҳазору 573 квартира сохта ба истифода дода шудааст.

Мирасрор АҲРОРОВ,
хабарнигори «Овози тоҷик».
Вилояти ФАРҒОНА.

САМАРҚАНДИЁН ДАР ФАРОНСА

Анҷумани 47-уми кумитаи умумиҷаҳони ЮНЕСКО, ки дар шаҳри Париж баргузор гардид, ки дар он иҷрокунандаи вазифаи ҳокими вилояти Самарқанд Адиз Бобоев бо масъулони дигар ширкат варзид. Дар ҷаласа масъалаҳои марбут ба мероси маданӣ, хосатан лоиҳаҳои «Самарқанд – дар чорроҳаи фарҳанг» ва «Тёншони Ғарбӣ» баррасӣ шуд.

Роҳбари вилоят дар баромади худ таъкид намуд, ки бо сиёсати оқилона ва дурандешонаи саркори давлатамон меросҳои ниёкон эҳё мешаванд.

Сипас ӯ бо директори маркази мероси ҷаҳонии ЮНЕСКО Лазар Ассомо суҳбат ороста, доир ба таъмиру тармими хушсифати ёдгориҳои таърихӣ мубодилаи афкор намуд. Барои боз ҳам ободу зебо гардидани ёдгориҳои таърихии Самарқанд шартномаҳои ҳамкорӣ ба имзо расид. Хосатан маҷмӯъи Бибихонум ва Имом Мотрудӣ аз нав таъмир карда мешаванд.

Вакилони самарқандӣ ҳангоми сафар ба Фаронса бо ҷонишини мири Париж Арно Нгатча низ вохӯрӣ карда, барои ривоҷу равнақи ҳамкорӣ шартнома бастанд.

Зоҳир ҲАСАНЗОДА.
Вилояти САМАРҚАНД.

Дар вилояти Намангон ҳоло дар 716-то мактаби умумӣ, зиёда аз 548 ҳазор нафар хонандагон таълиму тарбия мегиранд.

ТАЪТИЛ ПУРМАЗМУН МЕГУЗАРАД

Бо ташаббуси роҳбари давлат барои пурмазмун гузаронидани таътили тобистонаи хонандагон лоиҳаи «90 рӯзи зарбдор» ба амал татбиқ мегардад.

Дар вилояти низ ин лоиҳа ҳамаҷониба амалӣ мешавад.

Аз ҷумла, дар оромгоҳи «Меҳргон», ки дар деҳаи Гавои ноҳия Чуст ҷойгир шудааст, бачаҳо вақти холиашонро пурмазмун мегузаронанд. Дар ин ҷо асосан ба машғулотҳои солимгардонӣ аҳамияти калон дода шудааст. Бачаҳоро дар маҳфилҳои гуногун ба машғулоти варзишӣ ҷалб намуда, ҳангоми машғулот мусобиқаҳо ташкил карда мешавад. Онҳо дар шабнишинҳои маданиву маънавӣ низ фаъоланд.

Ходимони шӯъбаи агентии ҷавонон, ходимони гвардияи миллӣ ва корҳои дохилии ноҳия бо бачаҳо мувофиқи нақшаи корӣ дар бораи ватанпарвариву инсондӯстӣ суҳбат ороста, машғулоти амалӣ мегузаранд.

Шоҳида ДАМИНОВА,
мухбири «Овози тоҷик» дар вилояти Намангон.

ИСЛОҲОТИ ДЕМОКРАТӢ – КАФОЛАТИ ШУКУФОИИ КИШВАР ВА ФАРОВОНҲОЛИИ МАРДУМ

(Аввалаш дар саҳ.1).

Ҳаёт нишон дод, ки барои муборизаи бурдан бо чунин омилҳое, ки ба суботи иҷтимоӣ зарар мерасонанд, пеш аз ҳама системае лозим аст, ки арзу шикоятро дуруст мешунавад, дар мавриди зарурат дасти шикоятқунандаро гирифта, масъала якҷоя ҳал карда шавад.

Дар ҷамъомад роҳи ҳалли ин масъала низ ёфт шуд ва низоми кор бо мурочиатҳо куллан такмил дода шуд.

Масъулияти иҷро бояд бо тарзи нав бошад

Бо назардошти камбудиҳо ва мушкилоте, ки дар фаъолият ҷой доштанд, Инспексияи назоратии Администратсияи Президент дар ҳамон рӯз барҳам дода шуд. Ҳоло низоми тамоман нави таҳкими интизоми иҷро ва кор бо мушкилоти мардум таъсис дода шуд. Минбаъд, масъулияти назорати иҷро ба Палатаи ҳисоб вогузор гардида, ваколатҳои он васеъ карда шуданд.

Сазовори эътибор аст, ки бо назардошти миқёс ва суръати ислоҳотҳо, қарор дода шуд, ки ислоҳотро аз поён оғоз намуда, низоми ҳокимиятҳои маҳаллиро оптималӣ гардонанд ва ба ҳокимон имкони қабул кардани қарорҳои ҳалкунанда дар масъалаҳои муҳим дода шавад.

Бо ин мақсад, дар вилояти Сурхондарё пурра ва дар 15 ноҳияи дигар низоми нави идоракунӣ ба таври таҷрибавӣ ҷорӣ гардид. Дар асоси таҷрибаи бадастомада, минбаъд ин низоми нав дар ҳамаи ноҳияҳо амалӣ хоҳад шуд.

Мо бовар дорем, ки ин қадами нав дар ҳалли мушкилот ва монеаҳое, ки дар тӯли таърихи Ӯзбекистони мустақил дар натиҷаи набудани ислоҳоти маъмурӣ ба вуҷуд омада буданд, натиҷаи хуб медиҳад. Аммо бояд дарк кунем, ки ин маҳз натиҷаи кӯшишу заҳмати муштараки ману шумо мебошад. Зеро, тағйирот ва навсозӣ аз ташаббус то ба натиҷаи амалӣ худ аз худ амалӣ намешавад, балки танҳо ба шарофати садоқат ва фидокории ҳар як роҳбар ва корманди низом амалӣ мегардад — ва ин як ҳақиқати таърихист.

Агар ба баъзе рақамҳо назар андозем, таҳлили нишондиҳандаҳои иқтисодӣ-иҷтимоии панҷ моҳи соли ҷорӣ нишон медиҳад, ки дар ин давра саноат 6,4 фоиз афзудааст, ҳаҷми содирот 18 фоиз ва сармоягузориҳои хориҷӣ 46 фоиз зиёд шудаанд. Зиёда аз 2 500 иқтидори нав бо арзиши 3 миллиард доллар ба кор андохта шудааст. Хушбахтона, 2 миллиону 400 ҳазор нафар соҳиби даромад шудаанд.

Албатта, бо чунин нишондиҳандаҳо метавон ифтихор кард. Зеро, вазъи ноустувори сиёсии ҷаҳон ба ислоҳоти иқтисодӣ таъсири худро мерасонад. Дар шароити бекарории байналмилалӣ бисёр кишварҳо пешгӯиҳои иқтисодии худро барои соли ҷорӣ аз нав баррасӣ мекунанд.

Бо шарофати сиёсати оқилонаи дохилӣ ва хориҷӣ, Ӯзбекистон ба роҳи муайянкардаи худ устуворона қадам мезанад. Ҷамъомади видеоселекторӣ имкони таҳкими ин ирода, аз нав таҳлил намудани фаъолияти мо ва баҳо додани он буд ва натиҷаҳои мусбати он бешубҳа то охири сол маълум мегардад.

Дар ин ҷода, хислатҳои хоси халқи меҳнаткаши мо, ба мисли сабру таҳаммул ва «ҳафт бор андеша ва як бор амал кардан», дар сиёсати давлатӣ ифода ёфта, аз ҷониби бисёрҳо эътироф мегардад. Муҳимтаринаш, боз ҳам бехтар намудани натиҷаҳои бадастомада, истифодаи дурусти имкониятҳои иқтисодӣ ва таҳкими минбаъдаи онҳо мебошад. Зеро, Эҳёи сеюм на дар сухан, балки дар амал бунёд мегардад. Дар ин ҷода ҷой доштани саҳми арзандаи ҳар яки мо ба мақсад мувофиқ аст.

Ҷаҳонгир ШИРИНОВ,
раиси Кумитаи муборизаи бо коррупсия ва масъалаҳои суду ҳуқуқи Палатаи қонунгузории Олий Маҷлис.

Дар ноҳияи Бешариқи вилояти Фарғона ҷиҳати таъмини иҷрои барномаи «Аз камбағалӣ ба фаровонӣ» корҳои шоёни таҳсин амалӣ мегарданд.

Аз ҷумла, муовини якуми ҳокими ноҳия Ҳаётҷон Умаров ва муовини ҳоким оид ба масъалаҳои занону духтарон Гулчеҳра Йӯлдошева бо мақсади таъмини шуғли сокинони бекор, коҳиши камбизоатӣ, дастгирии оилаҳои камтаъмин аз маҳаллаҳои ноҳия, ки вазъи мушкил доранд, боздид ба амал меоранд.

Чанде пеш онҳо ба хонадони сокини ҷамоати шаҳрвандони маҳаллаи «Собиртеппа»-и ноҳия Дилноза Оқбоева рафта, дар бораи дарёфти кор, истифодаи босамар аз замини наздиҳавлигӣ маслиҳатҳо доданд.

Хидмати матбуоти ҳокимияти ноҳияи Бешариқ.

Дар мамлакатамон барои рушди соҳибкорӣ аҳамияти калон дода мешавад. Аз ҷумла, дар вилояти Намангон низ ҷиҳати рушди соҳа ислоҳот ба амал татбиқ мегардад.

НАМУДИ МАҲСУЛОТ МЕАФЗОЯД

Намангон вилоятест, ки саноаташ торафт вусъат меёбад. Саноат ривоҷ ёфта, ҳамаи имконият ва шароитҳо фароҳам оварда шудааст.

Аз ҷумла, «Дилрабо СДА текстил», ки дар ноҳияи Тӯрақӯрғон воқеъ аст, яке аз калонтарин корхонаи вилоят ба шумор меравад. Дар ин ҷо 1000 нафар коргарон бо истеҳсоли беш аз 20 намуди маҳсулоти трикотаж машғуланд.

Маҳсулоти корхона асосан ба шаҳрҳои Маскав, Новосибирск, Санкт-Петербург ва Самара экспорт карда мешавад. Дар мобайни 6 моҳи гузаштаи соли ҷорӣ 550 миллион долларина маҳсулот содир шуд.

– Дар корхона ғайр аз бонувони ноҳиямон аз ноҳияҳои ҳамсоя – Чуст, Косонсой ва Мингбулоқ низ занон, духтарон ва ҳатто мардҳо омада меҳнат мекунанд. Дар ин ҷо анъанаи «устод-шогирд» ба роҳ монда шудааст, ки дар ривоҷу равнақи корхона аҳамияти калон дорад, – мегӯяд роҳбари корхона Маъсудахон Содиқова. – Ҷавонон ояндаи мо мебошанд. Барои ҳамин бисёртар онҳоро ба кор ҷалб мекунем. Онҳо ҷараёни корро аз устодон меомӯзанду мустақил фаъолият мебаранд. Дар оянда боз дӯхтани намуди маҳсулоти харидоргирро ба нақша гирифтаем.

Шоҳида ДАМИНОВА,
хабарнигори «Овози тоҷик» дар вилояти Намангон.

ПАНЕЛҲОИ ОФТОБӢ – БАРОИ ХОҶАГИҲОИ ФЕРМЕРӢ

Имрӯзҳо, вақте ки дар тамоми дунё захираҳои об ва сӯзишворию неруҳои барқ кам мешаванд, вале ба онҳо талаб афзуда истодааст, бунёди неруҳои муқобила айни муддаост.

Гузоштани панелҳои офтобии пурқувват барои баланд бардоштани иқтисодиёт, хосатан хоҷагии қишлоқ хеле муҳим мебошад.

Солҳои охир дар вилояти Самарқанд аз сабаби ба ин соҳа эътибори махсус додан нерӯи барқӣ хеле сарфа гардид.

Бо кумаку ёрии Шӯрои хоҷагии фермерии вилояти Самарқанд ба 131 субъекти фермерӣ гузоштани панелҳои офтобӣ ба нақша гирифта шуда, ҳоло дар 40 хоҷагии фермерӣ аз нерӯи муқобилаи барқӣ самаранок истифода мебаранд.

– Имсол мо ба 45 гектар замин пунбадонаи навъи «Султон» кишт намудем, ҳоло онҳо нашъунамо доранд. Аллакай дар ҳар як рустанӣ 10-15 адад кӯрак ҳаст, ки аз гирифтани ҳосили дилхоҳ гувоҳӣ медиҳанд, – иброз дошт раиси хоҷагии фермерии «Оқдарё тараққиёти»-и ноҳияи Оқдарё Шӯҳрат Аноров, – зеро дар мо муаммоҳои истифода аз нерӯи барқ мутлақо нест. Мо панелҳои пурқуввати нерӯи барқӣ гузоштем. Қуввати он 30 кВт-ро ташкил медиҳад ва 22 фоизи барзиёди онро ба давлат мефурӯшем.

– Чун дар тамоми вилоят дар мо низ ба ин кори неку хайр ҳама мароқ пайдо кардаанд, – ба суҳбат ҳамроҳ шуд раиси Шӯрои фермерии ноҳияи Оқдарё Фурқат Аликулов, – пештар дар обёрӣ муаммоҳои сарбаста мавҷуд буда, ҳатто деҳқонон даст ба гиребон мешудаанд. Истифода аз панелҳои офтобӣ имконият дод, ки аз нерӯи барқи арзон истифода барем, обёрӣ тавассути чоҳҳои зеризаминӣ аст. Агар дар гузашта ба ин мақсад 900 ҳазор сӯм харочоти об мавҷуд буд,ҳоло ин рақам 350 ҳазор сӯмро ташкил медиҳаду халос.

Дар омади гап бояд таъкид намуд, ки фермерҳо дар асоси шартномаҳои чорсола панелҳои барқӣ гузошта, аксарияти онҳо ният доранд, ки пеш аз мӯҳлат қарзи худро ба давлат баргардонанд.

Зоҳир ҲАСАНЗОДА,
хабарнигори «Овози тоҷик» дар вилояти Самарқанд.

БА ҚАҲРАМОНИ АСАРҲОИ ХУД МОНАНД БУД

Дар китоби дарсиамон (китоби хониш) баъди «Мактаби куҳна»-и Садриддин Айнӣ «Мактаби нав»-и Сотим Улуғзода (порча аз повести «Субҳи ҷавонии мо») ҷой гирифта буд.

Дар нимаи дувуми солҳои ҳафтод иттифоқ афтод дар чорабинии оилавии хеши наздики нависанда Ҷамолхон Мурватов, ки дар деҳаи Варзики ноҳияи Чуст баргузор гардид, иштирок намоем. Ҷамолхонака моро ба зиёрати ёдгориҳои таърихие бурд, ки дар «Субҳи ҷавонии мо» тасвир ёфтаанд.

Шоир ва мунаққиди номвар Аскар Ҳаким мегӯяд, Сотим Улуғзода чун шахс, чун инсон ва чун фард ба қаҳрамони асарҳои худ монанд буданд. Ва илова менамояд «он қаҳрамонҳо дурахшонтарин чеҳраҳои замони худ ба шумор мерафтанд».

Оре, Сотим Улуғзода асосан дар бораи шахсҳои воқеӣ ва шахсиятҳои барҷаста асарҳо навишта, корномаи чеҳраҳои намоёни миллатро ба тасвир кашидааст (Рӯдакӣ, Фирдавсӣ, Ибни Сино, Восеъ ва ғайраҳо). Вай хост дар бораи тоҷикписари афсонавӣ Тешабой Одилов низ чизе бинависад. Бо ин мақсад соли 1975 ба зодгоҳи қаҳрамон – деҳаи Ҳушёри ноҳияи Сӯх сафар намуд. Чанд рӯз дар меҳмонии Тешабобо монд. Ду инсони барҷаста ба чанде аз гӯшаҳои воҳа сафар карданд. Воҳӯрӣ бо онҳо хусусан барои мардуми одии Сӯхзамин басо мароқангез ва фаромӯшнопазир буд. Баъди бозгашт ба Душанбе мақолаи калонҳаҷм бо унвони «Сатри заррин дар достони ҷовидонӣ» иншо намуд, ки он дар маҷаллаи «Садои Шарқ» ба табъ расид.

Воқеан, вақте синфи даҳ мехондем, аз барномаи таълимӣ омӯзиши ҳаёт ва фаъолияти Сотим Улуғзодаро бардошта буданд. Шунидем, ки бинобар кирдукори писараш Азиз, ки аллакай дар Англия мезист, нависанда таҳти таъқиби мақомоти давр қарор гирифта.

Баъдтар дар бораи «банӣгоҳ гум шуда мондани Азиз Улуғзода» дар Деҳлӣ ба ман мутарҷими ӯзбек Амир Файзулло, ки шоҳиди бевоситаи он ҳодисаи ногувор будааст, нақл намуд. Баъди анҷоми чорабинии чандрӯза бо иштироки ҷавонони шӯравӣ дар Ҳиндустон (соли 1967) ба аэропорт омада, дар самолёт ба ҷойҳои худ нишастаанд.

Ҳама нигарони парвоз, вале... самолёт ҳаракат намекард, интизории мо хеле тӯл кашид, гуфта буд Амир Файзулло, хидматгузорон изтиробзада ин сӯ-он сӯ қадам мезаданд, стюардесса вақте даҳон кушод, ки яке аз ҳамроҳони шумо бедарак аст, ҳама ба маънии «кӣ бошад?» ба якдигар нигаристем, ниҳоят, самолёт баъди таъхири дурудароз ба парвоз омода шуд, танҳо баъди бозгашт ба шӯравӣ кӣ будани он шахси «гумшуда» маълум гашт, Азиз Улуғзода будааст, ки он бо сабабҳои номаълум ба ватан бозгаштан нахоста, аз сафорати Англия дар Ҳиндустон паноҳгоҳи сиёсӣ ҷустааст.

Азиз Улуғзода он вақт котиби комсомоли Донишгоҳи давлатии Маскав ба номи Ломоносов буд. Чанд забонро медонист. Оиди чаро банохост тарки ватан кардан, ба ташвишу изтиробҳои сахти падар боис шудани ӯ фикрҳо мухталифанд.

Ба Улуғзода маслиҳат доданд (балки аз ӯ талаб карданд), ки писари худро оқ кунад. Бо ҳама вазнинии ҳол падари хунинҷигар ба оқ кардани ҷигарбанди гумроҳи худ ҷуръат накард.

Азиз дар Лондон ба чӣ машғул шуд ва чӣ тавр ҳаёт гузаронд? Дар бораи падари худ ва ташвишҳои ногуфти ӯ меандешид ё не?

Дар ин бора аз хотираҳои рӯзноманигор (марҳум) Мақсуд Ҳусейнов, ки дар Англия бо Азиз вохӯрда будааст, маълумот пайдо кардан мумкин.

Сотим Улуғзодаву ҳамсараш Клавдия Александровна боз як фарзанд доштанд – Нора (нависанда қиссаи машҳури худ «Субҳи ҷавонии мо»-ро ба фарзандонаш Нораву Азиз бахшидааст). Нора (Элеанора) ба эроншинос, муҳаққиқи забонҳои яғнобиву болооби Зарафшон Алберт Хромов ба шавҳар баромадааст.

Алберт умри дароз надид. Ба камол расондани фарзандон Леонид ва Комила асосан ба зиммаи Нора афтод. Дар ибтидои солҳои навадум писараш ба Сочи кӯч баст, духтару домодаш дар шаҳрҳои гуногун зиндагӣ ихтиёр карданд, худаш дар Маскав зист.

Сотим Улуғзода баъди вафоти Клавдия бо Любов Андреевна (хеши ҳамсараш) хонадор шуда буд. Писардор шуданд ва Зариф ном ниҳоданд.

Охирин солҳои ҳаёти Улуғзодаву ҳамсараш дар Маскав чӣ тавр ба сахтиҳо гузашт, ба аксарият маълум. Нависандаи беморро дар баробари Любов Андреевна духтараш Элеанора аз таҳти дил нигоҳубин мекард. 25 июни соли 1997, вақте Улуғзода вафот кард, Элеанора зуд ба Азиз хабар дод. Ҳатто таъчилӣ ба Лондон рафт, то ҳамроҳ қиблагоҳро ба роҳи вопасин гуселонанд. Барои ичрои ин кор (ин қарз) дар он шароити басо мураккаб Азиз ҷуръат нанамуд.

Ҷасади Улуғзодаро ба Душанбе оварданд, дар Лучоб ба хок супурданд.

Мегӯянд нависандаи бузург дар ғурбат ватанро ёд мекард, кӯдакиаш, падару модар ва рӯзҳои сахти ятимиашро зуд-зуд ба хотир меовард ва бесадо ашк мерехт.

Моҳи майи соли 1995 воҳӯрии таърихии ӯву роҳбари Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар манзилаш воқеъ дар Нагатинскоеи Маскав ба вуқуъ пайваст. Нависандаро, ки ба як ҳол мехобид, роҳбари давлат ба бар кашид. Бемор ба ҳаяҷон омад ва бо имо хоҳиш кард ба нимхез шуданаш кумак кунанд. Чанд вақт боз аз забон монда буд, вале аз лутфу меҳрубонии сарвари мамлакат миспе қуфли даҳонаш кушода шуд. Дар вазъе нимтабассум дар гунааш мавҷ мезад, бо овози ларзон ва хаста «Ватан, ватан» гуфтани ӯ бараъло шунида мешуд.

Любов Андреевна ва Элеанораю Зариф бо нигоҳи саршор аз сипос ба роҳбари давлати Тоҷикистон менигаристанд.

Баъди сари Улуғзода хонадон ба Подмоскове кӯчид. Любов Андреевна ба ҳаёт падруд гуфт. Зариф ба беморхона афтод, Элеанора ба Сочи, ба назди писараш кӯч баст.

Моҳи апрели соли 2024 духтари ягонаи Улуғзода низ дунёи дурӯғинро тарк кард.

Модари Нора – Клавдия Александровна (1909-1965) зодаи шаҳри Ашқобод буда, солҳое, ки дар факултаи шарқшиносии Донишгоҳи Осиёи Миёна (САГУ) таҳсил мекард, ба падараш, ки дар Дорулмуаллимини тоҷикии Тошканд мехонд, шинос шуда буд. Хонадор шуданд. Зиндагии баъдинаашон дар Душанбе ба вуқуъ пайваст. Соли 1933 Элеанора ба дунё омад.

Клавдия дар баробари фолклоршинос будан мутарҷимӣ ҳам мекард, ҳамдастии зану шавҳар дар корҳои эҷодӣ ба пешравии ҳарду мусоидат месохт. Клавдия аввалин хонандаи як қатор рисолаҳои илмӣ, ҳамчунин филмномаҳои «Ҷавонии ибни Сино», «Қисмати шоир», повестҳои «Ёрони боҳиммат», «Субҳи ҷавонии мо» ва романи «Навобод»-и соҳиби сараш бошад, романҳои «Восеъ» ва «Фирдавсӣ», рисолаи «Пири ҳакимони машриқзамин», қиссаи «Ривояти суғдӣ»-и худро Сотим Улуғзода баъди вафоти ӯ ва ба сараш омадани рӯзҳои вазнин, чун шахсе, ки бо азму иродаи матин ва шикастнопазир ба дигарон намуна мебошад, эҷод кардааст.

Муҳаммадҷон ШОДИЕВ.

МАКТУБҲОИ УСТОД АЙНӢ ХУД ЯК МАКТАБАНД

(Андешаҳо баъди мутолиаи «Мактубҳо»-и Садриддин Айнӣ)

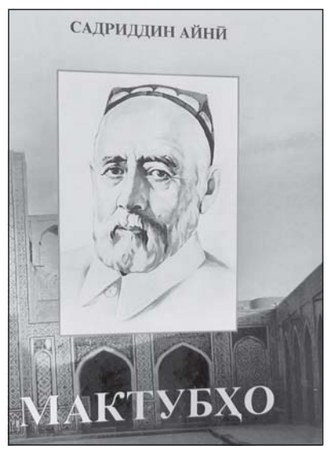

Ба муносибати иштирок дар конференсияи байналмилалии «Солонаи Айнӣ», ки 24 апрели соли 2025 бо ташаббуси Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дар шаҳри Душанбе ба вуқӯъ пайваст ва баъди баромади камина дар ин анҷумани пуршукӯҳи илмӣ дар мавзӯи «Садриддин Айнӣ ва ҷадидони Самарқанд», директори Институти забон ва адабиёти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Фарангис Шарифзода ва ходими илмӣ Анзурати Маликзод ба ман як даста китобҳои тозанашр тақдим намуд, ки байни онҳо «Садриддин Айнӣ. Мактубҳо» (нашри дувум бо тасҳеҳ, такмил ва иловаҳо, Душанбе, «Меҳроҷ граф», 2024) ном китоби бузурге, ки аз 720 саҳифа иборат мебошад, низ ҳаст. Китобро кормандони илмии институти номбурда Анзурати Маликзод ва Гулбаҳор Усмонова дар асоси маводи бойгонии Осорхонаи адабии Устод Айнӣ, бойгонии Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии АМИТ, маҷаллаву рӯзномаҳои дар солҳои гуногун ба нашр расида, мавҷӯъаву ёддоштҳо, китобҳои адибону олимон ва шогирдону ҳамнаслони эшон ба шакли нисбатан комил мураттаб намуда, пешкаши хонанда гардонидаанд.

Китоб бо «Устод Айнӣ ва номаҳои ӯ» – пешгуфтори муфассали Анзурати Маликзод оғоз гардида, дар он оиди мавқеи номанигорӣ дар ҳаёти Айнӣ маълумот дода мешавад. Сипас бо номи «Муншии сарнавиштсози тоҷикон» (муқаддимае ба нашри дуюми «Мактубҳо») низ навиштаҳои ин муаллиф оварда шудааст.

Аз ин навиштаҳо бармеояд, ки Садриддин Айнӣ баробари адиби пурбор, олими нуктасанҷу мӯшикоф, устоди адибону олимони хурду калон будан, дар номанигорӣ низ маъруфу машҳур будааст.

Мураттибони китоб оиди равиши кор дар таҳияи мукотиботи Айнӣ маълумот дода, манбаъҳоро, ки дар бунёди китоб хидмат кардаанд, хотирнишон карда, хислатҳои хоси Айниро дар номанигорӣ, аз ҷумла дар поёни ҳар як мактуб сана ва ҷойи таълифи онро нишон додани ӯро қайд мекунанд.

Баъд маҷмӯаи мактубҳои Устод Айнӣ (дар бисёр маврид бо ҷавобҳояшон) ба тарзи хронологӣ ҷой дода шудааст.

Мураттибон оиди аз кадом манбаъ будани ҳар як мактуб, тафовут дар нашрҳои пешинаи баъзе мактубҳо низ маълумот додаанд, ки ин аз маҳорати мутахассиси манбаъшинос будани онҳо дарак медиҳад. Инчунин дар бисёр маврид маълумот дар бораи соҳибони мактуб дар поварақи саҳифаҳо низ ба назар мерасанд.

Бояд гуфт, ки гарчанд аксар мактубҳои Айнӣ аҳамияти хусусияти ҳасбиҳолӣ ва таърихӣ доранд, бештарини онҳо хусусияти таълимӣ-тарбиявӣ низ дошта, ҳар яке аз чунин мактубҳо як дарси хосаи мактаби эҷодӣ, дарси мактаби ҳаёт ба шумор мераванд.

Гарчи Устод Айнӣ пештар ҳам ба унвони дӯстонаш нома навиштааст, лекин онҳо дар бойгониҳо маҳфуз намондаанд ва ё бо вуҷуди ҷустуҷӯйҳо ва муроҷиати мураттибон ба манбаъҳо, бойгониҳо мактубҳои то соли 1911 ва ҳатто чанд соли баъди он навиштаи устод ба даст надаромадааст.

Аз ҷумла, ба мо дар ҷараёни таҳия намудани китобе дар бораи ҳаёт ва фаъолияти яке аз маърифатпарвар-ҷадидони маъруфи Самарқанд Исматулло Раҳматуллозода дар асоси манбаъҳо назаррас шуданд, ки Айнӣ бо ҳаммаслакаш Мунзим ҳанӯз дар солҳои аввали асри ХХ дар Самарқанд аз ҷониби маърифатпарвар Абдулқодир Шакурӣ ва шогирди ӯ Исматулло Раҳматуллозода кушода шудани мактабҳои нав хабардор шуда, барои шинос шудан бо фаъолияти ин мактабҳо ба Самарқанд омада будааст. Гумон меравад, ки Айнӣ пеш аз омадан ба Самарқанд бо ин маърифатпарварон дар мукотиба будааст.

Баъди бори аввал ба Самарқанд омада тавассути Шакурӣ ва Исматулло Раҳматуллозода бо саркори ҷадидони давр Маҳмудхоҷа Беҳбудӣ шинос шудани Айнӣ низ мукотиба бо маорифпарварони Самарқанд бардавом будааст. Ниҳоят, баъди зарбаи 75 чӯби амири Бухоро ба Самарқанд омада, дар хонаи Исматулло Раҳматуллозода се сол зиндагӣ карда, шифо ёфтани Айнӣ муроҷиатномаи ба раиси шаҳри Самарқанд оиди ба шаҳрвандии Самарқанд қабул кардани Айнӣ низ аз чунин мактубҳое мебошанд, ки аз назари мураттибон дур мондааст. Ва дар бисёр маъхазҳо қайд нашудани он низ сабабҳо доранд.

Инчунин дар ҷараёни кор дар матбуоти ибтидои солҳои 20 ва Нашриёти давлатии Тоҷикистон, ки дар ибтидо дар Самарқанд фаъолият дошт, Садриддин Айнӣ, албатта бо Ҳоҷӣ Муин, Саидризо Ализода, Мирзо Қӯқанбой Абдухолиқзода ва дигар адибон ва ноширони ин давр мукотибаҳо доштанаш аз эҳтимол холӣ нест...

Айнӣ дар навиштани мактуб хеле пухтакор буда, дар ҳар ҷавоб аввал ба кӣ будани мактубро бо ибораи «Рафиқи мӯҳтарам...» сар карда, кай навишта шудан ва кай ба унвони ӯ омадани мактуб ва сабабҳои дер навишта шудани ҷавобро таъкид мекунад. Дар поёни мактуб албатта сана ва адреси мукаммали муаллифи мактуб нишон дода шудаанд. Аксар мактубҳои Айнӣ аз Самарқанд навишта шуда, ба унвони ӯ низ ба Самарқанд омадаанд.

Айнӣ дар мактубҳояш оиди вазъи обу ҳавои Самарқанд ва сиҳатии худ маълумот дода, дар бораи аҳли хонавода (махсусан ба Лоҳутӣ) хабар медиҳад. Ҳамчун додару бародар будани онҳо дар мактубҳояшон низ ишора шудааст.

Лекин ҳоло мо асосан дар бораи махсусияти мактаби тарбияи эҷодӣ доштани мактубҳои Устод Айнӣ сухан ронданӣ ҳастем, ки чунин хусусият доштани бисёр мактубҳо ҳанӯз аз мактуби нахустине, ки дар ин китоб оварда шудааст ва он дар соли 1911 ба номи Олимҷон Идрисӣ навишта шудааст, ба назар мерасад. Дар ин мактуб дар бораи шоири мумтоз Мирзо Абдулқодири Бедил маълумоти мухтасар дода, мундариҷаи куллиёти ӯро, ки аз дувоздаҳ қисм иборат аст, номнавис кардааст. Аз худи ҳамин як номаи мухтасар ҳам маълум мешавад, ки Устод Айнӣ ҳанӯз ҳамон вақт ба адабиёти гузаштаи мо чӣ андоза ҳавас ва ба омӯхтани он таваҷҷуҳ доштааст.

Ҳамин гуна хислати ӯ дар мактубҳои ба унвони Абдулғанӣ Мирзоев дар бораи ҳаёт ва эҷодиёти адибони классик, аз қабили Сайидои Насафӣ, Мулҳами Бухоройӣ навиштаи устод низ равшан ба назар мерасанд.

Устод Айниро ҳамчун донандаи таърихи диёр, забоншинос, маърифатпарвар-педагог, устоди адибони ҷавон низ талқин кардаанд, ки ин хислатҳои ӯ дар мактубҳояш низ равшан ба назар мерасанд.

Аз ҷумла, дар мактубҳои ба унвони Бобоҷон Ғафуров, Абдулғанӣ Мирзоев, Нарзиқулов, Юлдошев, Муҳамадҷон Шукуров ва дигарон навиштаи ӯ донандаи хуби таърихи халқи тоҷик ва мардуми Осиёи Миёна будани Айнӣ мушоҳида мешаванд.

Олими самарқандӣ Абдукарим Ғаниев дар бораи фаъолияти педагогии Айнӣ рисолаи номзадӣ ҳимоя намуда, аз нахустин омӯзгорони мактабҳои аввалини даврони шӯравӣ будани Айниро таъкид кардааст. Дар мактаби маҳаллаи Қӯшҳавзи шаҳри Самарқанд, ки аз ҷониби Исматулло Раҳматуллозода кушода шуда буд, аз Устод Айнӣ таълим гирифтанашро яке аз шогирдони ӯ Раҳим Ҳошим низ эътироф намудааст.

Маълум аст, ки Устод Айнӣ донандаи қомусии забони тоҷикӣ низ буда, як луғати тафсирӣ навиштааст. Баробари ҳамин дар таҳрири луғатҳои тафсирӣ ва дузабона низ фаъолона иштирок намудааст. Ин маънӣ дар мактуби ба номи Нисормуҳаммад ва Ҷабборӣ дар таърихи 20 феврали соли 1931 навиштаи устод низ ба назар мерасанд.

Дар мактубҳои ба унвони мудирон ва кормандони нашриётҳо навиштаи устод низ баъзан дар як-ду ҷумла хусусиятҳои устодии Айнӣ дар таҳрири забонӣ ва бадеии осори тарҷума ва асарҳои тозаэҷоди адибон равшан мушоҳида мешаванд.

Чунончи, дар мактуб ба унвони Нашриёти давлатии Тоҷикистон (10 декабри соли 1928) ин хислати Айнӣ равшан ба назар мерасад:

«... Низомномаи маъракаи пулро, ки аз тарафи рафиқ Қӯқанбой Абдулхолиқзода аз русӣ тарҷума карда шуда буд, дида таҳрир карда баромадам. Ба сабаби ёфт нашудани баъзе истилоҳҳои молӣ ва саноатӣ забонаш он қадар авомфаҳм нашуда бошад ҳам, барои истифода намудани мутахассисони молия ва ҳисобот басанда аст. Азбаски ҷойҳои муғлақаш бо эзоҳоти тарҷумакунанда кор карда шуд, ба аслаш мувофиқ аст гуфта, қаноат дорам. Айнӣ» (саҳифаи 29).

Хидмати «Мактубҳо» дар муайян намудани мавқеи Устод Айнӣ дар тасвири воқеаҳои таърихӣ ва сарнавишти худи Устод аз тамоми асарҳои таърихии ӯ ва махсусан «Ёддоштҳо»-и безаволи ӯ кам нестанд.

Дар бораи мактубҳои тарафайни Айнӣ ва Лоҳутӣ гарчи пештар аз ҷониби донишмандон фикру мулоҳизаҳои дақиқ гуфта шудаанд, лекин ба онҳо илова карда гуфтан мумкин аст, ки худи ҳамин мактубҳои ду устоди бузурги адабиёти тоҷик на танҳо барои адибону адабиётшиносон, балки барои тамоми аҳли фарҳанг, таърихчиён низ ҳамчун як дастури муҳим хизмат менамоянд.

Таҳиягари китоб ва муаллифи пешгуфтор, донишманди умедбахш Анзурати Маликзод дар асоси номаҳои Айнӣ ба чӣ андоза мӯшикофона назар кардани Устод ба таърихи халқи тоҷик ва пос доштани онро муайян карда, барои ҳифзи ҳақиқати таърихӣ эътибор додани донишмандони ғайритоҷикро дар мисоли баромади Фрейман ба олимон маслиҳатҳои муфид додани Айниро дар номаи аз таърихи 29 апрели соли 1949 ба номи Мирсаид Миршакар навиштааш чунин баррасӣ менамояд:

«...Масъалае, ки ман арз кардан мехоҳам, масъалаи зерин аст: назар ба мактуби писарам дар Ленинград дар 22 апрел барои муайян кардани илми шарқшиносии советии ленинӣ-истолинӣ маҷлиси Академияи фанҳо шудааст, ки дар он маҷлис дар мавзӯи таърихи адабиёт ва санъати тоҷик профессур Фрейман баромад кардааст. Ӯ дар ин мавзӯъ якуним соат гап задааст. Ӯ сухани худро аз Авасто сар карда, намунаҳои назмҳо ва насрҳо оварда, онҳоро бо асарҳои Фирдавсӣ муқоиса кардааст ва ҳам онҳоро бо намунаҳои шеърҳои халқии тоҷик андоза карда, нишон додааст ва исбот намудааст, ки ҳамаи онҳо аз они халқи тоҷик аст. Инчунин дар бораи забон ва осори суғдӣ муфассал гап задааст ва инчунин дар бораи осор ва адибони қадими Хоразм гап зада, гуфтааст, ки ҳоло баъзеҳо мехоҳанд осори Хоразми қадимро аз они ӯзбекон кунанд, аммо дар ҳақиқат, ҳамаи онҳо моли тоҷикон аст.

Писарам баъд аз нақли ин воқеа аз ман илтимос намудааст, ки ман ба професур Фрейман мактуб навишта, аз вай илтимос намоям, ки ба асоси ин маърӯзаи худ мақолае навишта диҳад, ки дар Тоҷикистон чоп шавад.

Аммо ман ин корро муносиб надидам. Бояд ин корро ташкилотҳои илмӣ-адабии Тоҷикистон кунанд. Ба фикри ман Союзи нависандагони Тоҷикистон ё Филиоли Тоҷикистон ва ё ҳардушон аз професури мазкур илтимос намояд, ки ба асоси он маърӯзаи худ мақолаи муфассале навишта диҳад, то ки ба муносибати Декадаи адабиёти тоҷик ва 20-солагии Тоҷикистон аз тарафи Тоҷикистон ҳам ба забони русӣ ва ҳам ба забони тоҷикӣ чоп карда шавад. Дар сурате ки ҳамсоягони мо ба Боровков ва Толстов муносибати сахт нигоҳ медоранд, ки онҳо ба таърихи инҳо ёрӣ диҳанд, мо чаро олимони холисро, ки ба тарзи ихтиёрӣ дар таърихи мо кор карда истодаанд, ба худ накашем? Дар ҳақиқат Фрейман ягона олими тоҷикшинос аст, ки танҳо ба илм – ба ҳақиқат дода шудааст...» (саҳифаи 7).

Бисёр мактубҳои Устод Айнӣ ба унвони адибон-ҳамзамонон ва шогирдонаш навишта шудаанд, ки дар онҳо барҳақ устоди адибон ва пажӯҳишгарони илми адаб будани Устод Айнӣ зуҳур ёфтааст. Қисми асосии чунин мактубҳо ба унвони Абулқосим Лоҳутӣ навишта шудааст.

Аз 316 мактубе, ки дар ин китоб ҷамъоварӣ шудааст, қисми асосии онҳо ба масъалаҳои эҷоди бадеӣ, забон ва адабиёти мумтозу муосири тоҷик, маслиҳатҳо ба эҷодкоронро ташкил менамоянд. Аз ҷумла, қариб 50 мактуб ба унвони Абулқосим Лоҳутӣ навишта шуда, қариб ҳамин адад нома аз Лоҳутӣ ба Устод ирсол шудааст.

Инчунин номаҳои зиёд ба номи Абдусалом Деҳотӣ, Мирзо Турсунзода, Муҳаммадҷон Раҳимӣ, Ҷалол Икромӣ, Мирсаид Миршакар, Фотеҳ Ниёзӣ, Расул Ҳодизода, Самад Ғанӣ, Тоҷӣ Усмон, Ҳабиб Аҳроргӣ ва мудирони нашриёт, мутасаддиёни нашр ва ғайра навишта шудаанд. Дар аксари ин номаҳо сухан аз таълифи китоб, таҳриру такмили нашри онҳо меравад.

Ҳамаи ин на танҳо ҳамчун адиб ва адабиётшинос, балки ҳамчун муҳаррири нуктасанҷ, ношири мӯшикоф, корманди тезкору ҳозирҷавоб будани Устод Айнӣ дарак медиҳанд.

Устод Айнӣ дар мутолиаи асарҳои адибони дигар ҳамчун як хонандаи одӣ ва ё бетафовут нест. Ӯ ҳам муаллим, ҳам устод, ҳам маслиҳатгӯ, ҳам муҳаррир, ҳам тақриздиҳанда, ҳам ношир аст.

Замони зиндагии устод ба як даврааи барҷастаи қомусии халқи тоҷик рост меояд ва Устод низ ҳамчун қомуси зиндаи давр ба шумор меравад, ки инро мо на танҳо дар асарҳои бадеӣ, илмӣ ва оммавии худи ӯ дарк мекунем, балки ин масъала дар асоси мактубҳои ӯ низ возеҳу равшан ба назар мерасанд. Аз ҷумла, дар чандин мактуби устод суханҳои дар бораи луғат, махсусан луғати нимтафсирии худи Айнӣ ва луғати русӣ ва тоҷикӣ меравад. Мукотибаи ӯ доир ба луғат баъзан бо эзоҳи як вожа дар чанд сатр ва ҳатто саҳифа сурат гирифтаанд. Муносибати ӯ ба андешаҳои донишмандони соҳаи забон, суханварон-тарҷумонҳо дар бораи бо забони халқ наздик кардани вожаҳо, дар ҷараёни тарҷума низ истифода бурдан аз вожаҳои ба забони халққои дигар тааллукдошта, калимаҳои русӣ-интернатсионалӣ ва ғайра ҷолиби диққатанд.

(Давомаш дар саҳ.4).

ИТТИФОҚИ КАСАБА – МУҲОФИЗИ МАНФИАТҲОИ ИҶТИМОӢ

Федератсияи иттифоқи касаба ягона ташкилотест, ки аз замони собиқ иттиҳоди шӯравӣ то ҳол арзи вуҷуд дошта, манфиатҳои иҷтимоӣ ва ҳуқуқии меҳнаткашонро ҳимоят карда, барои баланд бардоштани дараҷаи некӯаҳволии онҳо талош меварзад.

Анҷумани навбатии Шӯрои вилоятии федератсияи иттифоқи касаба, ки дар шаҳри Самарқанд баргузор гардид, ба ҳисоботи панҷсолаи он бахшида шуд.

Раиси Шӯрои вилоятии иттифоқи касаба Сӯҳроб Рафиқов дар маърӯзаи хеш таъкид намуд, ки дар даврааи ҳисоботӣ қариб ду ҳазор муроҷиати шахсони ҷисмонӣ баррасӣ шудааст. Аз рӯи 924 шикоят бошад, тафтиш гузаронида, ҳуқуқи 322 нафар шаҳрвандон барқарор ва ба фоидаи онҳо қариб 320 миллион сӯм рӯёнда шуд.

– Иттифоқи касаба ягона такягоҳи боварионоки мардуми меҳнаткаш буд ва хоҳад монд, – гуфт Сӯҳроб Рафиқов.

Ифтихор САМАДОВ,
ҷонишини раиси Шӯрои иттифоқи касабаи вилояти Самарқанд.

(Давомаш. Аввалаш дар шумораи гузашта).

Истад ҚОСИМЗОДА

ҚИССАИ АСПТОЗ ВА АСПИ ТАНБАЛ

(Ҳикояи воқеӣ)

Ана барои шиносоӣ бо ҳамин гуна инсони наҷиб, субҳи ваъдагӣ ман аз хона баромада, ба истгоҳи «гулфурӯшон»- и назди мадрасаи қадимию ҳанӯз ноободи Деҳнав рафтам. Воқеан ҳам ба тарафи шаҳраки навободи «Генерал» мошинҳои сабукрави бисёр аз ҳамон ҷо рафтуо мекарданд. Ба «Тангем» -и холӣ нишастам. Пурсидам, ки оё мошини шумо аз назди ҳавлии Пардапаҳлавон мегузарад? Ҷавобам доданд, ки «Охирин истгоҳи мо дар паҳлӯи хонаи паҳлавон аст». Дар як дам мошин пур шуд. Каси бисёр мерафтаанд он сӯ. Хеле роҳ тай карда, ронанда маро таги дарвозаи пурҳашами Пардапаҳлавон фуровард. Ҳамроҳи Шерзод марди тануманде дар либоси хонагӣ (куртаи кабуду ҷелаки дароз) пеш омаданд. Қаду басти барбаста, ришу бурути кулӯтаю қайчизадаро дидаму нашинохтам. Воқеан, боре дар «Лагери пионерон» – домани Ҳоҷабаркӯҳ бо ҳам вохӯрда будем. Ба он ҷо фарзандонамонро бурда будем...

Баъд аз дастфишорию пурсупос аз Шерзод пурсидам:

– Куҷост он асп ё «тойи» барадаратон?

– Хӯъ ана, – гуфтанд чанд кас баробар ва ба бурҷи ҳавлии баланд ишора карданд.

– О-ҳо-о! Охир ин той, агар рангашро сарфи назар намоем, мисли ҳамон Рахши Рустам аст-ку! – гуфтам бадоҳатан.

Худ надониста мондам, ки чӣ тавр номи аспи саворшудаи қаҳрамони ҳақиқию афсонавии форсизабонони мулки Сиистон бар забонам омад аз «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ.

Ин бесабаб набуд. Дар ҳамон соли 1979 ман аз Кобул то Мазори Шарифи вилояти Балх сафар доштаму сари роҳ қадамҷойи Рустамро дар ҷое зиёрат карда гузашта будам, ки тахти истироҳаташ дар мобайни тобасанги сурх, аз атрофи суфаи баробари қаду қоматаш тарошидашуда, аз ду тараф ҷӯйбори чуқуру бараш се-чоргазӣ қарор доштааст. Ғайр аз худаш дигар касе дар рӯйи он тобаканда ҷаҳида ба суфа наздик рафта наметавонистааст!..

Кадоме аз ҳамзабононаш қисса мекард, модари Рустампаҳлавон муддати се рӯз дарди сахт кашида будааст. Баъди сабук шудан як даҳан «Растам! Шукри Худо!» – гуфта будааст. Момодояҳои меҳрубон ҳамон «Растам»-ро ба кӯдак Рустам гуфта ном дода будаанд.

Баъд аз шунидани ин ривоят бародаркалони Шерзод ба падару додаронаш рӯ оварда гуфт: Ба муаллим ташаккур! Мо ин тойро Рахш ном медиҳем.

Ҳозирин кафкӯбӣ карда буданд. Рӯйи ин гап ошноҳои тирмизии Пардапаҳлавон ҳам қатор шуда, аз мошинҳои рангу баранг фуруд омаданд, ки бо паҳлавон, дар ҳамон қарибӣ аз зиёрати Маккаю Мадина баргашта будаанд. Онҳо низ Исо – соҳиби асп ва падари бузургворашонро табрику таҳният гуфтанд...

***

Ман то он рӯз ҳам дар бораи аспҳои зебои хатлонӣ тасаввурот доштам. Онҳоро дида будам, ки аз калтааспҳои Пржевалский ду баробар баландтар буданд. Аспҳои арабӣ, русӣ ва аҳалтегинии туркманро ёд доштам. Дар бораи аспи боркашони фарбеҳу сумаш калону пуртоқати Воронеж ҳонда будам.

Ва аспҳои барф барин сафеду каб-кабуди аҳалтегини туркманҳоро дида будам, ки дар ҳусну зебой ҳамто надоштанд. Дар филмҳои ҳуҷҷатӣ нишон медоданд, ки соли 1943 яксаду як нафар ҷавони туркман савори чунин аспҳо шуда, ба ҷабҳа рафта корнома нишон дода буданд. 9 Май – Рӯзи Ғалаба яке аз чунин аспҳои зотии сафеди аз он даста дар Русия нигоҳ дошташударо сарфармондеҳи машҳур Жуков савор шуда, пеши назари Сталин, «Паради Ғалаба»-ро дар Майдони Сурх қабул карда буд.

Шояд ҷилваҳои он аспҳои зеборо ҷаҳониён дида, ҳанӯз ҳам фаромӯш накарда бошанд. Онҳо аз Осиёи Марказӣ барои кӯфтани фашистон, қариб як моҳ роҳ тай карда, то Маскав расида буданд. Он аспи садаф барин сафед чанд соли дигар дар Майдони Сурх бо сурату симои худ чашми дӯстдорони аспро об медод!..

Аспи сиёҳмушкини Илёс – бародари калонии Шерзод боз Зумуррад ном аспро, ки дар ҷикояи нависанда Куприн тасвир шудааст, пеши чашми ман меовард. Онро соҳибаш, баъд аз фурӯ рафтани Офтоб, бозӣ доронда барои обхӯрӣ мебарад. Аспи ташна дер гоҳ обро даркашида, рӯ ба Шарқ сар боло мекунад. Моҳи хун барин сурх шудаву аз уфуқ сар бардоштаро ногоҳ дидаву паскокӣ рафта-рафта, рӯйи сабза меафтаду дигар барнамехезад.

Лекин ман ин ҷо дар бораи ин асп (Зумуррад) гап назадам. Ба ҳамсуҳбатони тирмизӣ ҳам, аз рӯйи одоб, дил холӣ накардам... Ҳама якҷоя Сиёҳмушкини пешонасафеди Рахшро, «моли бафайз гардад!» гуфта дуо дода будем.

(Давом дорад).

ОВОЗИ ТОҶИК

16 июли соли 2025 № 57 (15172)

Ба ҷойи табрик

АЗ ҶУМЛАИ АҲЛИ ДАРД

Симои ҳар як деҳа, ҳар як мавзеъро фарзандонаш машҳур месозанд. Ин нуктаро мо дар мисоли деҳаи хушманзараи Поршти кӯҳистони Нурато мушоҳида менамоем. Шоир Ҷонибеи Қувноқ номи онро вирди забонҳо карда буд. Ин анъанаро алҳол ҳамдеҳагони ӯ бародарон Қироншоҳ ва Раҳимшоҳ Шарифзода бомуваффақият идома медиҳанд.

Раҳимшоҳ Шарифзода соли 1960 дар деҳаи номбурдаи ноҳияи Фориши вилояти Самарқанд (ҳоло вилояти Ҷиззах) таваллуд шуд. Овони кӯдакиву наврасиро дар ҳамин деҳа гузаронид. Дар мактаби рақами 13-уми ба номи Рӯдакии зодгоҳаш таълиму тарбия гирифт. Аз соли 1978 то соли 1980 дар сафи Қувваҳои мусаллаҳ хидмат кард.

Соли 1981 ҳуҷҷатҳояшро ба Донишкадаи омӯзгории забон ва адабиёти руси Тоҷикистон супорида донишҷӯ шуд. Онро соли 1986 бомуваффақият хатм намуда, фаъолиятро дар мактаби рақами 8-уми ноҳияи Мирзочӯли вилояти Ҷиззах ба ҳайси омӯзгори забон ва адабиёти рус оғоз намуд. Ҳоло рӯҳшиноси мактаби ҳамагонии рақами 7-уми ноҳияи Мирзочӯл аст.

Раҳимшоҳ Шарифзодаи омӯзгор фаъолияти серҷабҳа дорад. Ӯ омӯзгори эҷодкор аст, аз соли 1986 то имрӯз бо аксар рӯзномаву маҷаллаҳои Ӯзбекистон ва Тоҷикистон ҳамкорӣ дорад. Нахустин мақолаи вай, ки «Хизмати хирсона» ном дошт, 1 марти соли 1988 дар рӯзномаи «Ҳақиқати Ӯзбекистон» чоп шудааст. Мақола дар рӯҳи танқидӣ навишта шуда, ноҷӯриҳои кори шуъбаи алоқаро баррасӣ мекард.

Раҳимшоҳ мақолаву гузоришоти худро ба чор забон менависад. Чунончи, навиштаҳояш: «... Аз баъди ҳазор сол меоям ман» («Овози тоҷик» аз 15 сентябри соли 2021), «Фахрий оила» («Оила ва жамият» аз 12 августи соли 2006), «Ўқувчилар тақдирланди» («Нурли жол» аз 1 марти соли 2006), «В новых условиях» («Джизакская правда», аз 12 январи соли 2012) шаҳодати гуфтаҳои болоист. Бояд зикр кард, ки бисёр мақолаҳои Раҳимшоҳ дар рӯзномаҳои «Овози тоҷик», «Ҷавononи Тоҷикистон», «Адабиёт ва санъат», «Ҷумҳурият», «Ишонч», «Садои Сурхон», «Ҳуррият», «Мирзачӯл овози», «Соғлом авлод», «Миллий тикланиш», «Джизакская правда», «Китоб дунёси», «Ховар» ва ғайра ба чоп расидаанд.

Номбурда ба тарҷумаи бадеӣ низ сару кор дорад. Бештар ҳикояҳои нависандагони ӯзбек ва ҷаҳонро аз забонҳои ӯзбекӣ ва русӣ ба забони тоҷикӣ тарҷума мекунад. Аз ҷумла ҳикояҳои адибон Корней Паустовский, Қӯчқор Норқобил, А. Чехов, Ўткир Ҳошимов, Валерий Хромов, Габриэл Маркес, Х. Сафароврo тарҷума кардааст.

Тарҷумаҳояш дар маҷаллаи «Дурдонаи Шарқ» ва ҳафтавори «Адабиёт ва санъат» низ борҳо ба чоп расидаанд.

Раҳимшоҳ суратгири моҳир ҳам ҳаст. Суратҳои ӯ борҳо дар саҳифаҳои матбуоти даврӣ эълон шудаанд. Ӯ ҳамчун суратгир дар чандин озмунҳои сатҳи ҷумҳурӣ иштирок намуда, аз сафи ҷоизадорон ҷой гирифтааст. Соли 2022 шабакаи «Ёшлар»-и телевизиони ҷумҳуриявӣ озмуни суратҳоро эълон кард. Раҳимшоҳ дар он иштирок намуда, ба гирифтани ҷойи дуюм ноил гардид. «Табиат гӯзаллик келинчаги» ном фотолавҳааш дар маҷаллаи «Қонун ҳимоясида» (№ 12, соли 2002) чоп шуд.

Инсони худшиносу худогоҳ ва аз ҷумлаи аҳли дард аст Раҳимшоҳ. Дар байни намояндагони миллатҳои гуногун фаъолият бурдаву бо забони русӣ таълим гирифта, ба забони модариаш эҳтиром мегузорад. Ин амали Раҳимшоҳ бояд бисёриҳоро сабақ бошад, ки дар байни ҳамзабонони худ зиндагӣ кунанд ҳам, ба забони модарӣ равон ҳарф зада наметавонанд. Як нуктаи муҳимро бояд таъкид кард. Шояд ин дар ҷумҳурӣ танҳо хоси Раҳимшоҳ Шарифзода бошад. Ӯ аз соли 1987 то соли 2021 соле ба ду нусхаи солонаи «Овози тоҷик» обуна мешуд. Имрӯз бо заррабин ҳам ашхосеро, ки аҳаллан ба семоҳаву шашмоҳаи «Овоз ...»-и садсолаи овозадор обуна шаванд, пайдо кардан мушкил аст.

— Пас аз соли 2021 ба рӯзномаи дӯстдоштаам мунтазам обуна мешавам. Рост, нархи обуна хеле боло рафтааст, вале он ягона рӯзномаи ҷумҳурӣ ба забони модарии мост. Дар ҳар ҳолат онро бояд дастгирӣ кунем, — мегӯяд Раҳимшоҳ.

«Таронаҳо ва андӯхтаҳо»-и мавсуф дар китоби «Меҳрнома. Баёзи эҷодкорони Ҷиззах ва Суғд», ки бахшида ба 30-солагии роҳандозии муносибатҳои дипломатии Ӯзбекистону Тоҷикистон чоп шудааст, ҷой доранд.

Чанд рӯз пеш бо Раҳимшоҳ дар шаҳри Ҷиззах вохӯрдем. Ӯ ҳамеша ёди зодгоҳ мекунад, зодгоҳе, ки бо амри тақдир аз он дур афтидааст. Бо мардуми сарбаланди он ҳамеша ифтихор дорад. Аз комёбиҳои ҳамдеҳагон мефахрад, аз нокомиҳо ғам мехӯрад, аз ҳар бурду бохти онҳо огоҳ мебошад.

Ғам мехӯрад, ки ҳамзабонон ба забони модарии худ бефарқ шудаанд. Ҳатто дар мавриди суханронии одӣ ба забони дигар ҳарф мезананд.

– Дигар он китобхониву рӯзномахониҳои солҳои пешин нест, – мегӯяд бо ҳасрат Аълочии таълими халқи Ӯзбекистон Раҳимшоҳ Шарифзода.

Ӯ ба қарибӣ 65 сола мешавад. Ба ӯ умри бобаракат, дар фаъолияти эҷодиаш комёбиҳо таманно карда, ин байти Аллома Иқболро эҳдо мекунем:

Чу гавҳар дар оғуши қулзум бизӣ,
Дурахшонтар аз моҳу анҷум бизӣ!

Ўзбакбойи РАҲМОН,
хабарнигори «Овози тоҷик».

Вилояти ҶИЗЗАХ.

МАКТУБҲОИ УСТОД АЙНӢ ХУД ЯК МАКТАБАНД

(Аввалаш дар саҳ.3).

Дар луғати соли 1938 тартибдодаи Айнӣ 11400 луғат ҷойгир буда, 50 фоизаш аз луғатҳои пешина ва 50 фоизаш аз халқ гирифта шудааст.

Мулоҳизаҳои Устод оиди луғати дузабонаи русӣ-тоҷикӣ (саҳ 198-199), мактуби дуру дарози ӯ ба Деҳотӣ оиди луғат (саҳифаҳои 257-270) низ ҷолиби таваҷҷуҳанд. Ин ҳама низ як дарси бузург дар мактаби забоншиносӣ мебошад.

Муносибати Садриддин Айнӣ доир ба забони русӣ ва омӯхтани он низ ҷолиби таваҷҷуҳ аст. Ин масъала ба навиштаҳои Беҳбудӣ нисбат ба омӯхтани забонҳои форсӣ-тоҷикӣ, туркӣ, русӣ ва арабӣ барои мардуми Туркистон то андозае наздик ва ҳатто ҷавоби амалии он дар мисоли таҳсили фарзандони худаш Камол, Холида ва Лутфия дар мактабҳои русӣ, инчунин навиштани адрес ба рӯйи конверт баёни худро ёфтаанд.

Устод Айнӣ барои тоҷик хеле хуб донистани таърихи халқи истифодаи манбаъҳои таърихӣ муроҷиат карданро мефармояд. Аз ҷумла ӯ дар як мактуби худ (ба унвони кӣ навишта шуданаш номаълум) навиштааст:

«Аз рӯйи шунидам, аз Берунӣ на танҳо дар бораи Хоразмшоҳиён, балки дар дигар масъалаҳо ҳам ҷавоб ёфтан мумкин аст. Дар ин ҷо ҳаминро ҳам қайд карда гузаштан лозим аст, ки барои мукаммал кор кардани масъалаҳои таърихи тоҷикон Байҳақӣ, «Матлаъ-ул-саъдайн»-и Абдураззоқи Самарқандӣ, «Ҷаҳонкушо»-и Ҳофизи Абрӯ, «Тоҷут-таворих», «Равзат-ус-сафо», «Ҳабиб-ус-сияр» ва ҳамаи таърихҳои Шарқро хонда баромадан ва аз онҳо чизҳои даркориро қайд карда гирифтан даркор аст». (Саҳ. 350-355).

Дар бораи Рӯдакӣ ва қабри ӯ дар асоси манбаъҳо маълумоти аниқ пайдо кардани Устод низ ҷолиби диққат аст.

Мулоҳизаҳои Устод Айнӣ доир ба тоҷикон дар мактубаш ба номи писараш Камол аз таърихи 19 марти соли 1949 низ возеҳу равшан баён ёфтааст:

«Эҳтимол ту таърихи термини «форс-тоҷик» ва «тоҷик-форс»-ро надонӣ. Вақте ки ман «Намунаи адабиёт» (дар алифбои араб, чопи Москва, соли 1926)-ро навишта баровардам, ҳамаи шарқшиносҳо ба ман муқобил баромаданд ва онҳо «забони адабӣ доштани халқи тоҷик»-ро инкор карданд. Ва ҳамаи гузаштагони моро, ҳарчанд дар Моваройуннаҳр расида бошанд ҳам, ба монуполияи Эрон додан хостанд. Ин аз як тараф, ба ҳақиқати таърихӣ мухолиф бошад, аз тарафи дигар, ба сиёсати партия мухолиф буд. Чунки дар ҳамон вақтҳо тақсими ҳудудии миллатҳои Осиёи Миёна шуда, аз тарафи партия тоҷикон ҳам ба сифати як миллати мустақил шинохта шуда буданд. Аз ин хатои шарқшиносон пантуркистҳо истифода бурда, будани тоҷикҳоро дар Осиёи Миёна инкор карданд ва «тоҷикон ӯзбеконанд, ки бо таъсири эрониён забони худро гум кардаанд» гуфтанд. (Ман ба ин маънӣ дар сарсухани «Намунаи адабиёт»-и худ ишора кардаам)». (Саҳ. 464).

Дар ҷавоб ба мактуби Юлдошев ном шахсе (мутаассифона кӣ будани ӯро муайян карда натавонистам – **А.Қ**), ки дар бораи рӯйхати одамони бузурги тоҷикон мурочиат кардааст, навиштаи Айнӣ бо вуҷуди донишманди таърих будан Устод ба ин масъала эҳтиёткорона рафтор карда, ба Бобоҷон Ғафуров ва ба воситаи ӯ ба Маскав маълум кардани онро мефармояд:

«Фикри шахсии ман дар иловаҳои шумо ба тарзи эҷодист, аммо дар бораи баъзе касоне, ки мумкин аст бар болои онҳо дар байни халқи тоҷик ва ӯзбек низоъ барояд, эҳтиёт кардан ва дар ин ҳусус ба ҷамъиятҳои илмии марказӣ – Москва созиш кардан лозим аст, чунончи Абӯрайҳони Берунӣ ва Алхоразмӣ ҳарчанд шахсан худам ба тоҷик ва яке аз гузаштагони халқи тоҷик будани Алберунӣ шак надорам, дар бораи ин кас бо ташкилоти партия ва бо рафиқ Ғафуров созиш карданро лозим медонам. Чунки ин одам дар рӯйхати мо дарояд ва ӯзбекҳо ҳам ҳамин одамро ба рӯйхати худ дароранд, сабаби низоъ мешавад. Бинобар ин масъаларо пешакӣ ҳал кардан лозим аст». (Саҳ. 566).

Хидмати Айнӣ барои тайёрӣ ва гузаронидани ҷашни 500-солагии зодрӯзи адиби зуллисонайн, асосгузори адабиёти мумтози ӯзбек Мир Алишер Навоӣ низ ҷолиби таваҷҷуҳ аст. Дар асоси номаҳои Устод маълум мешавад, ки ӯ ба муносибати ин ҷашн на танҳо осори форсӣ-тоҷикии Алишер Навоӣ «Девони Фонӣ»-ро таъриф тадқиқ кардааст, балки мухтасари «Хамса»-и ӯро ба забони ӯзбекӣ низ ба нашр тайёр карда будааст. Барои ин хидматҳояш Устод Айнӣ бе ҳимояи диссертатсия ба гирифтани дараҷаи илмии доктори фанҳои филологӣ муваффақ шудааст. Ин эҳтиром ва баҳои сазовор ба илм бе ҳеҷ бюрократию коғазбозиҳои беҳуда дар замони шӯравӣ!

Маслиҳат ба Деҳотӣ оиди баланд бардоштани дониши олӣ низ бо овардани як ҳикмати халқӣ дар мактуби ба номи ӯ навиштааш хеле устодона баён ёфтааст:

«... Дар шумо ҳамаи маълумот тайёр аст, фақат расман прагромаро гузаронидан зарур аст. Ман ин маслиҳатро ба шеъри машҳури «Ҳар кас, ки бидонад ва надонад, ки бидонад. Огоҳ кунедаш, ки дар ин варта намонад!» амал карда медиҳам. (Саҳ.415). Пас дар бораи боло бардоштани маълумоти олӣ боз чӣ гуна маслиҳат лозим аст?»

Садриддин Айнӣ дар масъалаи танқиди адабӣ зарур будани ҳаққоният, дониш ва ҳалолкориро талаб мекунад. Дар ин бобат аз мулоҳизаҳои фалсафии Бектош розӣ набуданашро изҳор мекунад (саҳ.46-47).

Дар баъзе мактубҳои Устод оиди маҳорати шоирӣ ва мухаммас навиштани худаш бар ғазалҳои шоирони классик ҳамчун Камоли Хуҷандӣ, Соиби Табрезӣ ва ғайра низ ба тариқи мисол оварда шудааст.

Устод Айнӣ ҳамчун педагог-маърифатпарвар барномаҳои таълими адабиётро низ пухта таҳрир карда, эътибор додан ба қадом адибони классику эҷоди қадом адибони муосирро таъкид кардааст (саҳ. 259).

Мулоҳизаҳо оид ба танқиди адабӣ ва нашри асарҳо баъди аз назари мунаққидон гузаштани асари бадеӣ ва ин маслиҳати ӯ дар мактуб ба номи Ҷалол Икромӣ дар бораи хотира барои ҳар кас, махсусан шахси эҷодкор, дар рӯзҳои мо низ бағоят зарур аст:

«Барои ҳар нависанда аз ҳар чиз бештар хотираи устувор лозим аст, агар хотира заиф бошад, бо идмон – варзиш хотираро сахт кардан душвор аст. То сахт шудани хотира ҳар чизро аз қайдҳои муайяни яқинӣ (на гумонӣ) навиштан лозим аст. Агар нависанда фаромӯшхотир бошад ва ба замми ин ҳар чизро аз ёд нависад, ба хатоҳои бисёр калон меафтад, ки яке аз ин хатоҳо зиддияти аҳлият дар навиштаҳои вай. Ин алифбои нависандагист. Нависанда бояд чунон диққат кунад, ки дар кадом саҳифа чӣ навиштанашро (албатта на бо таъбир, балки мазмунан) донад ва аз ёд бехато гуфта дода тавонад. Манбаи бисёр хатоҳои нависандагони ҷавон дар хотирпарешонӣ, фаромӯшхотирӣ ва дар бедиққатист» (саҳ. 556).

Оё худи ҳамин гуфтаҳои Устод як дарси адабӣ барои адибон нест магар?

Ду мактуби кушоди Устод – яке ба нависандаи ҷавон Пӯлод Толис (саҳ. 421), дигаре ба забоншинос Тоҷиев (саҳ. 568) низ ҳар кадоме як дарси таълим ба эҷодкорон ва пажӯҳишгарон аст, ки ин мактубҳо дар вақташ дар матбуот нашр шуда, ҳамчун дарси мактаби эҷодӣ пазируфта шудаанд.

Мулоҳизаҳои Устод дар бораи тарбияи фарзанд дар мактубҳои ба номи Абдулазиз Муҳаммадалиев ҷавобан ба номаҳои ӯ навиштааш низ хеле ҷолиби диққатанд (саҳ. 434-435).

Мураттибон дар ҳарҷо-ҳарҷо нусхаҳоро аз саҳифаҳои мактубҳо ба номи Абулқосим Лоҳутӣ, Абдусалом Деҳотӣ, Мирзо Турсунзода, Камол Айнӣ ва дигарон додаанд, ки дар онҳо ҳусни хат ва навишти равони Устод равшан ба назар мерасанд.

Устод Айнӣ дар масъалаи нашри асарҳои худ низ пухтакор ва бештар онҳоро дар асоси шартнома навишта, қисме аз ҳаққи қаламро пешакӣ аз нашриёт мегирад. Давлат ҳам ба нашриётҳо ва ҳатто идораи журналҳо бо нависандагон шартнома кардан имконият додааст.

Имрӯз адибон ва олимон асарҳои бо заҳмати зиёд навишташонро бо пули худ (агар имконият бошад) нашр намуда, худашон мефурӯшанд. Дар натиҷа адади китобнависон аз ҳисоби пулдорон ҳамчун замбӯруғи баъди борон зиёд шуда, асарҳои хуби бо хуни дил навиштаи адибони камбизоат солҳо нашр нашуда мемонад.

Устод Айнӣ барои худаш ду нусхагӣ ва барои фарзандонаш, ки дар Маскав ва Ленинград таҳсил менамоянд ба газета ва журналҳои Тоҷикистон обуна мешавад ва назорати сари вақт дастрас шудани газета ва журналҳои тоҷикӣ ба Самарқанд низ аз назари ӯ дур набудаанд. Ин мавзӯъ низ дар чанд мактуби ба номи Ҷалол Икромӣ, Абдусалом Деҳотӣ, идораи «Союзпечат» ва ғайра навиштаи ӯ баён ёфтааст, ки ҳамаи ин аз муносибати Устод нисбат ба матбуоти тоҷик дарак медиҳад.

Мулоҳизаҳои устодона дар ҳар боб: нашри китоб, қоидаи шеър, ёддоштнависӣ, муносибатҳои миллӣ, оиди мавқеи адибон, шахсони таърихӣ, одамони машҳур, тарбияи фарзанд, ғамхорӣ ба зану фарзанд, эҳтиёткорӣ, муносибат ба матбуоти давр, фаъолият ҳамчун депутат – арбоби ҷамъиятӣ ва боз бисёр масъалаҳои ҳаётӣ ва иҷтимоӣ дар мактубҳои Айнӣ равшан ба назар мерасанд.

Дар китоб инчунин чанд мактуби тадқиқотчиён ба сифати муроҷиат ба тадқиқи осори классикон ва эҷодиёти худи Устод Айнӣ оварда шудааст. Аз ҷумла мактубҳои Муҳаммадҷон Шукуров, Расул Ҳодизода, Набиҷон Раҳимов ва ғайраҳо. Устод ба ин мактубҳо ҷавобҳои мувофиқ дода, ба корҳои илмии онҳо роҳи сафед орзу мекунад. Дар оянда ин шогирдони Устод низ соҳиби дараҷаҳои илмии баланд шуда, анъанаҳои устодро дар илми адабиётшиносӣ бо муваффақият давом додаанд. Расул Ҳодизода дар пайравии Устод китобҳои хотиротии «Самарқанддома» ва «Худои худро бишносем»-ро навиштааст.

Аз гуфтаҳои болоӣ чунин бармеояд, ки Устод Айнӣ тавассути мактубҳо низ қомусӣ будани худро нишон додааст. Аз ин рӯ, мутолиаи мактубҳо аз ҳар ҷиҳат саҳифаҳои дурахшони қаётии ӯро намудор менамояд ва ҳар яки онҳо барои насли имрӯзу фардо аз фоида холӣ нест.

Ҳамин тавр, аз сар то охир мутолиа кардани ин китоб бори дигар моро водор намуд, ки ба бузургии Устод аз ҳар ҷиҳат қоил монем.

Ӯмуман ин китоб – маҷмӯаи мактубҳои Айнӣ – бори дигар аз донандаи хуби таърихи халқи тоҷик, ҳимоятгари забони ноби тоҷикӣ, бунёдгузори адабиёти навини тоҷик, пайвандгари халқҳои тоҷик ва ӯзбек будани Устод дарак медиҳанд.

Бинобар ин бо фармони Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба унвони олии «Қаҳрамони Тоҷикистон» сазовор шудан ва аз ҷониби Ҳукумати Ӯзбекистон бо ордени «Буюк хизматлари учун» мукофотонида шудани Устод Айнӣ низ арзандаи ин хизматҳои бузурги ӯ мебошад.

Дар тарҷумаи ҳоли Устод, ки дар ин китоб оварда шудааст, соли таваллуди ӯ 1875 қайд шуда, лекин дар ҳуҷҷатҳо 15 апрели соли 1878 рафтааст (саҳ. 54). Бинобар ин ҳар сол 15 апрел зодрӯзи Айнӣ ҳамчун як иди адабиёт ҷашн гирифта мешавад. Ба ин муносибат дар Осорхонаи Устод Айнӣ дар Самарқанд аҳли илму адаб ва мухлисони эҷодиёташ ҷамъ омада, поси хотири ӯро ба ҷо меоранд. Бо саъю эҳтимоми олимон ва адибони Самарқанд ба шарафи зодрӯзи устод ҷашнвораҳои 100, 105, 110, 115, 120, 125, 130 , 140 ва 145-солагии Устод анҷуманҳои байналмилалии илмӣ ба вуқӯъ пайваста, дар он шарқшинос ва адабиётшиносон аз кишварҳои гуногун иштирок кардаанд.

Мо ҳам корҳои илмии худро аз омӯхтани «Ёддоштҳо» ва анъанаи навиштани қиссаи тарҷумаиҳолӣ дар адабиёти халқҳои Осиёи Миёна ва Қазоқистон оғоз намуда, дар аксар анҷуманҳои Солонаи Айнӣ бо маърӯза ва гузоришҳо баромад кардаем.

Ҳидмати таҳиякунандагони мактубҳо боз дар он аст, ки баробари нишон додани таърихи таълифи ҳар мактуб ва аз кадом манбаъ дастрас шудани онҳо, шахсоне, ки дар мактубҳо номбар шудаанд, инчунин баъзе калима ва истилоҳоте, ки барои хонанда норавшан аст, дар поварақ шарҳу эзоҳ дода шудааст. Ин кор низ аз заҳмати хосаи мураттибон дарак медиҳад.

Аслиддин ҚАМАРЗОДА,
Кормандӣ шоистаи фарҳанги Ӯзбекистон,
узви иттиҳодияҳои нависандагони Тоҷикистон ва Ӯзбекистон.

«90 РӮЗИ ЗАРБДОР» – НАМУНАИ ИСТИРОҲАТИ САМАРАНОК ВА ТАРБИЯВӢ

Дар чаҳорчӯби лоиҳаи «90 рӯзи зарбдор» бо иштироки педагог ва хонандагон чорабиниҳои мухталифи фарҳангиву варзишӣ, озмун ва мусобиқаҳо баргузор мегарданд ва иштироки онҳо дар ин тадбирҳо ихтиёрӣ мебошад. Омӯзгороне, ки дар таътили меҳнатӣ ҳастанду бо хоҳиши худ дар чорабинӣ иштирок мекунанд, бо мукофоти пулии якдафъаина рағбатнок карда мешаванд.

Дар мусобиқаи байналмилалӣ аз рӯйи шоҳмот дар Туркия шоҳмотбозонамон бомуваффақият иштирок карданд.

Хазинаи мукофоташ аз 1 миллион лира иборат буда, аз 22 мамлакат беш аз ҳазор нафар шоҳмотбозон рақобат карданд. Дар он 13 узви дастаи мунтахабамон низ фаъол ширкат намуданд.

Шоҳмотбози ҷавон Муҳаммадзоҳид Суяров дар гурӯҳи «А» 6,5 хол ҷамъ оварда, мақоми сеюмро ба даст овард ва ба рейтинги худ 12 хол ҳамроҳ кард. Дар рақобати байни бонувон дар ҳамин гурӯҳ Гулдона Каримова ҷойи дувум ва Нилуфар Ёқуббоева мақоми сеюмро соҳиб шуданд.

ЎзА.

таҳсин аст. Умедҷон Қосимов – раиси ҷавononи маҳалла, бо ташаббусҳои пайвастааш аз ташкили бозиҳои варзишӣ то баргузории чорабиниҳои фарҳангӣ ва тарбиявӣ дар ҳудуди маҳалла ва мактаб — ба тарғиби тарзи ҳаёти солим ва дӯстиву ҳамбастагии ҷавonон мусоидат менамояд.

Ҳамзамон, директори маркази солимгардонии бачагонаи ноҳияи Сӯх Таваккал Эркаев бо ҷалби шогирдони муассисаҳои таълимӣ ба истироҳати табобатӣ имконият фароҳам меорад, ки тарбиягирандагон на танҳо фароғат кунанд, балки саломатии худро низ барқарор созанд.

Таҷрибаи мактаби миёнаи рақами 8 нишон медиҳад, ки истироҳати тобистона метавонад бо барномаи «90 рӯзи зарбдор» ба як мактаби зинда табдил ёбад — мактабе, ки дар он дӯстӣ, дониш, масъулият, муҳити солим ва арзишҳои миллӣ бо ҳам меомезанд.

Муъминҷон ДОДОМАҲМАТОВ,
омӯзгори забони давлатии мактаби рақами 8-уми ноҳияи Сӯхи вилояти Фарғона.

Овози тоҷик
МУАССИСЛАР:
Ӯзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши, Ӯзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгаши ва Ӯзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.
Тожик тилида нашр этилади.

Сармуҳаррир
Шерпӯлод ВАКИЛОВ
Рӯзнома ҳафтае ду маротиба: рӯзҳои чоршанбе ва шанбе чоп мешавад.
Рӯзнома дар компутерхонаи идора ҳарфчинӣ ва саҳифабандӣ гардид.

Ҳаҷми насри бадеӣ, очерку мақола аз 5 саҳифаи чопи ду интервалӣ ва шеър аз 50 мисраъ зиёд бошад, идора қабул намекунад. Рӯзнома ба мактубҳои интишорнашуда ҷавоб намегардонад.

Рӯзнома 25 июни соли 2008 дар Оҷонсии матбуот ва ахбороти Ӯзбекистон таҳти рақами 0003 ба рӯйхат гирифта шудааст.
Индекси нашр — 170 . Фармоиши 2 Г-728.
Адади нашр 3689. Ҳаҷм 2 ҷузъи чопӣ.
Усули нашр — офсет, андозаи А-2.
1 2 3 4 5 6
ISSN 2010-7757

Муҳаррири навбатдор:
А. Субҳонов.
Саҳифабанд-дизайнер:
Х. Тӯхтаева.
Мувофиқи ҷадвал — 21.00
Ба чоп супурда шуд — 21.00

Нишонии мо:
100011 ш.Тошканд, кӯчаи Навоӣ, 30, ошёнаи 4.
Телефонҳо: қабулгоҳ: +998555200337;
Котибот +998555200336.
Факс: +998555200337.
сайт http://ovozitojik.uz/, e-mail: ovozitoj@umail.uz, ovozi@list.ru
Индекси обуна 170.
Матбааи табъу нашри Ширкати саҳҳомии «Шарқ».
Нишонии корхона: кӯчаи Буюк Турон, хонаи 41.